

IN TEXTUS POENITENTIALES,
Quatuor dierum solemnium precum

ANNI 1683.

BREVES DISPOSITIONES HOMILETICÆ.

Die I. (a. d. 27. April.)

CONCIO I.

Parasceve, Hiob. 10: v. 15. devota agnitione miseræ suæ, sic se coram Deo humiliat afflictissimus Hiobus, Jac. 5: 10, 15. miseritimum se fore novit, si impius esset, Psalm. 5: 4, 6. Esai. 57: 20. 21. *Ne etiamsi ait essem justus*, h. e. a gravioribus immunis peccatis, 1. Cor. 4: 4. tamen inter miseros numerandus, dum non ausus attollere caput, hoc est, spem ullam concipere, Hiob. 11: 15. & 22. 26. Luc. 21: 28. ut coram tuo iudicio plane innocens sim, Ps. 143: 2. quia plenus sum ignominia, Hiob. 7: 5. 6. Quid ergo? *Och seer* 1c. Hebr. vide itaque tu afflictionem meam. Tu O Deus miserere mei, Psal. 51: 3. Quisque itaque nostrum, humili ac confessione se coram Deo sistat, poeniteat nos impietatis nostræ, veram sectemur justitiam, agnoscamus miseriam nostram, & benignum Dei imploremus intuitum, Psalm. 9: 14. & 25: 16. 18. &c.

TEXTUS Psalm. 102: v. 1, 2. *præmissio titulo.*

E *Xod. Obadia*, v. 12. Est sermo increpatorius contra Idumæos, quod insultarint Judæis, v. 10, 11. fratribus suis, Num. 20: 14. Jacob enim & Edom erant gemelli, Genes. 25: 24-26. & 36: 1. fuisse autem Israelitas sub gravissimis afflictionibus, docent libri historici Vet Test. & Propheta hic, dum vocat *Alendea-Jammers* Angests tijdb. Peccarunt autem Idumæi, quod dum sub gravissimis plagis gemebant Israelitæ, tunc illi *sāgo sin lust* / *ibid.* v. 13. Psalm. 69: 28. *gladde siab* / animo perversissimo, de quo itidem, Psalm. 137: 7. *talte stoor* Ord / *os suum dilatarunt*, pariter reprehensum in Idumæis, Ezech. 25: v. 12, 13. Quoniam Israel erat Dei populus, Exod. 4: v. 22. nihl mali illi inferri potuit sine Dei voluntate, qui illos quandoq; sic iuste castigavit, Deut. 32: v. 30. & ut ut afflictionem augeri irrisione quandoque permittit, 1. Reg. 9: v. 8. hanc tamen malitiam Idumæorum non reliquit impunitam, Zach. 1: 15. Inde constat quam gerit Deus curam afflictorum: omnes calamitates illorum exacte novit, Psalm. 56, v. 9. injurias illis illatas severo iudicio ulciscitur

I. Chron. 21: v. 21. & cum devota poenitentia se submittunt Deo, agnoscentes miseriam suam, illumque invocant, liberantur & servantur in posterum, *Psalm: 39: v. 10.* Quod confirmant verba Obadiaz; itaque primo hocce primi diei textu, discamus qualis sit
Oratio afflictorum, videl.

I. In afflictione nata, II. Devote prolata, III. Vera fide roborata.

Votum Psalm. 119: v. 153, 154.

Psalmus hic inter poenitentiales quintus, simul cum oratione etiam prophetiam continet, *vid. enarrat. Psal. vernac. part. 3. pag. 9.* ostendit autem initium, qualis sit oratio fidelium, nempe,

I. In afflictione nata, ita fere semper se habet status fidelium, **2. Tim. 3: v. 12.** **1. Pet. 2: v. 21.** describuntur proinde hic quod sint (a) *miseri, dens elendas Bøddn* hominis oppressi & afflicti, vox eadem, **2. Sam. 22: v. 28.** **Hiob. 36. v. 6, 15. &c.** multiplex hominum est miseria, **Syr. 40: 1, 2, 3.** hic autem intelligitur tum illa Davidis varii generis afflictio, **Psal. 132: 1.** de qua historia ejus prolixè testatur, tum populi in captivitate Babylonica oppressi, de qua, **Thron. cap. 3: & 2. &c.** sed pro se quivis fidelium orationem hanc proferre potest, **Rom. 15, 4.** (b) *obruui malis, nâr han år bedrdsvat* / *Heb. cum obrutus vel involutus est, dsterlassat* / scilicet *angustiis & terroribus*; id ut creberrime accidit piis, ita frequens Davidis querela exponit vocis sensum, **Psal. 61: v. 3.** & **77. v. 4.** & **107, 5.** & **142, 4.** & **143, v. 4.** eadem sententia, licet aliæ voces, **Ps. 42, 8.** & **69, v. 2, 3.** &c. (c) *angustati, v. 3. i Tødenne bødgh tin Dron* / *in die quo mihi angustia est* **Psal. 18, 7:** illo ipso tempore quo Deus invocari vult, **Psalm. 50. v. 15.** & e quo solet liberare, **Psalm. 54, 9.** (*diduci hoc facile potest scripsera dictis, & exemplis sanctorum, qui multis subjecti fuerunt calamitatibus in hac vita, Hebr. 11, v. 35-38. &c.*)

II. Devote prolata, hoc docent verba emphatica, (a) *En Bøddn thens elendas* / & postea *HËRre hōdr min Bøddn*: *Thephillab*, est humillime exhibitus libellus supplex quo imploratur auxilium, **1. Reg. 8, 28.** **Psalm. 17, 1.** & **55: 2.** & **6. 2. &c.** (b) *Sin Klagen för HËRran utghinter* / h. e. querelas & desideria sua aperte & plene exponit Deo, unico tuo opitulatore, ex profundo cordis sui ea promens, **Psal. 42, 5.** (*vid. ibidem enarrat. vernac.*) *conf. 1. Sam. 1, 13, 15.* **Hiob. 30, 16.** **Psal. 142. 3. &c.** (c) *Och låt mi tje Kopandes* & clamor apud Deum sunt piorum suspiria, **Exod. 14. v. 15.** **Psalm. 38, 10.** sed
& illi

& illi non raro in angustiis constituti, voce intentiore clamant; *Psalms 88, v. 3. (vid. enarrat. vernac. part. 1. pag. 23. us. 4.)* (d) *Uar tagh d'akar* / invocationem nominat, ut simul comprehendat alios omnes orationum & precum modos, *Deus. 4, 7. Psalm. 138, 3. & 141, 1. &c.*

III. *Vera fide roborata*, ex fide enim preces piorum robur & pondus suum habent, *1 Chron. 6, 20. Marc. 9, vers. 23 & 1. vers. 24. 1. Tim. 2, v. 8.* illam suam in Deum fiduciam demonstrat *Psalms*, te ad Deum summum convertendo, *Psalms 27, 8.* & si eiatim fidei actibus & verbis; *Actus fidei* est, quod coram Deo orationem effundat, *Psalms 62, 9. Hebr. 4, 16. Verba fidei*, integra oratio continet, (1) *N'E Xre hór / x.* *1. Reg. 18, 37. Psalm. 4, 2. & 69, 15.* [2] *mit Kopande til tigh* / & non ad alium, *Psalms 79, 12. & 119, v. 169.* (3) *Sör döl icke* / soles O Deus, ob peccata clamantium abscondere faciem, *Esai. 1, 15. conf. Hiob. 13, v. 24.* sed me benigno aspice vultu, *Psalms 65, v. 18, 19. & 86, v. 16. & 119, v. 132. & 143, v. 7. &c.* (4) *bögh tin bron* / quemadmodum illi qui capite inclinato miserorum, & aliorum submisso loquentium voces, excipere solent, *Pf. 17, 6. & 31, 3. & 54, 4. & 130, 2. &c.* [5] *Bödnhör migh snarlga* / non quod Deo tempus aut modum juvandi præscribat, *Judith. 8, 13.* sed ut afflictionum gravitatum & auxilii necessitatem summam declaret, *Psalms 38, v. 23. & 40, 13, 14. & 70, v. 2, 7. & 71, 12. &c.*

Ufus I. Haud mirum quod Ecclesia Dei in patria nostra, hoc die poenitentiali opus inchoet proferendo *thens dendas Bödn*; frustra sunt qui humilem hanc devotionem illudant, nam est Apostolicum præceptum, *Waret dende / x. Jac. 4, 9.* Scilicet ut sinceram agere possimus poenitentiam, *ibid. v. 8.* serio agnoscenda est miseria nostra ob peccatorum gravitatem & multitudinem: eo nos ducunt *Psalms* Davidis poenitentiales, *NB. Pf. 38.* adde querelam Pauli, *Rom. 7, 24.* & aliorum *Luc. 15, 18. 19. & 18, 13. &c.* Et omnes fere oraturi, peccatorum suorum sensu tacti, tanquam miserimos se coram Deo projecerunt, *2. Sam. 24, 17. &c. Hiob. 42, 6. Jer. 14, 7. Dan. 9, v. 18.* (hic jam pro ratione cujusvis Ecclesia, peccata justo zelo arguenda, ut contrita corde poenitentiales ordiamur solemnitates, *Esai. 57, v. 15. & 66, v. 2.* & sic devote orando exaudiemur, *Hiob. 34, 28.*)

Ufus II. Ipsa ducit cogitque necessitas Christianos, ut ad Deum confugiant, *Esai. 26, 16. vid. Conc. I. die 4. 1677.* sed hic doceat illos *thens dendas Bödn* / quomodo devote & firma fide orent.

Iob. 16: 23. Ioc. 5: v. 16, 17. [applicentur singula prius dicta membr. 1. & 3.)
quod ut alibi sæpius audimus, (*vid. Homilectici in Evang. Dominica Rogate.*)
ita hoc quoque inter alia locum habet, quod exponendo coram Deo
miseriam nostram, Dei misericordiam impetremus, *Psal. 10: 14. ita*
sancti Hiob. 10: v. 15. David. Psalm. 119: 153. Etaias Cap. 64, v. 10. 11. Ma-
ria Iob. 2, 3. ita quivis nostrum, quod se urget, exponat Deo submille,
Psal. 25. v. 18. conclusio ex Psal. 33: v. 20, 21, 22.

CONCIO II.

Parasc. 1. Chron. 17: v. 11, 12. Post præmissas laudes, v. 8, 9, 10.
excitat pios Israelitas, v. 11. ut Deum assidue quærant: ubi per *18-*
Pia & Errans Macht jubentur coram arca Dei frequenter conve-
nire. *Psal. 63: v. 3. & 78: v. 61. &c.* nam ad illam pollicitus erat DEUS
potentiam suam, *Num. 10: v. 35. 1. Reg 8: v. 44.* In sacro ejusmodi con-
ventu, recordantur mirabilium Dei operum, v. 12. in ejus laudem
& fidei suæ augmentum, *psal. 105: v. 5. vid. enarrat. Psal. in h. l.* Deus
ipse memoriam operum suorum sancivit, *Psal. 111: v. 4. & commen-*
datur eorum recordatio, Esai. 26: v. 8, 9. & verbi ejus, Psalm. 103. v. 18.
Malach. 4: v. 4: Discere debemus hocce die primo pœnitentia, ista
duo, Deum querere, & mirabilium ejus meminisse, prius ex concione pri-
ma, videlicet quomodo id fiat, piis precibus, Psal. 102. v. 1, 2, alterum
jam ex textu secundo: proinde Psal. 119: v. 18.

TEXTUS *Psal. 117: v. 7, 8, 9.*

E*Xord. Apoc. 15: v. 3, 4. Inseritur ibi hymnus cœlestis eorum*
qui tentationes & persecutiones ab Antichristo Ecclesiæ illa-
tas, vi fœderis baptismalis perseveranti fide vicerunt, v. 2. di-
cuntur habuisse cisbaras Dei, hoc est instrumenta musica artis ex-
quisitissimæ, quibus Deum laudabant, *Apoc. 5: v. 8. & 14. v. 2. cecinisse*
canticum Moysi, Exod. 15: v. 1. & canticum agni, illud quo pii Chri-
stiani extollebant beneficium redemptionis, ab agno Dei hoc est Jesu
Christo, præstitum, Apoc. 5: v. 8-10. & C. 12: v. 9-12. & dixisse: Magna
& mirabilia sunt opera tua, Psal. 72: 18, 19. & 86: v. 8, 10. & 139: 14. Tu
Domine, O DEUS omnipotens, Gen. 17: v. 1, 2. Cor. 6. v. 18. Iusta & vera
sunt via tua, Psal. 25: v. 10. & 145. v. 6, 17 et si nobis imperscrutabiles:
Rom. 11: 33. Rex sanctorum, Luc. 1: 33. 1. Tim. 6: 15. Quis non timeret Te,
O Domine, & glorificaret nomen tuum, Ier. 10: 7. Quia tu solus san-
ctus es, 1. Sam 2: 2. Esai. 6: 3. quia venient omnes gentes & adorabunt an-
te te, ateredemur, Apoc: 5: 9, 10. quoniam revelata sunt iudicia tua,
con-

contra Antichristum. *Apo. 19: 1.* & omnes Ecclesie hostes, *Eai. 66. 23, 24.* Pariter ad magnam & admirabilem Dei bonitatem ex suis effectis celebrandam, devota oratione in textu se componit *Psaltes*, inde timor, glorificatio, adoratio Dei, admiratio viarum & judiciorum ejus. Hic itaque proponenda

Admiranda Dei bonitas in tuendis piis.

Vot. *Psal. 119: v. 27.*

De argumento & titulo Psalmi, vid. *Psal. vernac. pag. 150. Versus 7, 8, 9.* qui in medio, exhibent admirandam Dei bonitatem in tuendis piis; estque admiranda

I. *Respectu eorum quos tuetur v. 7.* Bewijsa tina underliga **Godebet!** Hebr. mirifica misericordias tuas; misericordie Dei sunt alias magno, & ideo admirandae, 2. *Sam. 24: 14. Psalm. 51: 3. & 103: v. 11. & 119. 156. Hof. 11: 8. Syr. 2: 12. & 17: 28.* sed adhuc magis illas mirificari orat David, h.e. ut se exserat Divina gratia modo & operibus potentie admirandis, quibus eripi posset a gravissimis periculis, *Psal. 4: 4. Psalm. 31: 22.* Est autem respectu eorum quos defendit, admiranda Dei bonitas; quia (a) in Deum solum confidunt, som trösta på tig / homines, etiam potentiores, cum se aliis adjungunt, solliciti sunt ut amici plures habeant foederatos, ne illi soli succumbant oneri. Verum ab aliis derelictos, Deus tuetur, *Psal. 71: 12. conf. Psalm. 65: 2, 6. vid. Conc. I. die 3. 1677.* (b) ab aliis vastati sunt, som mig sör, hädria / de persecutionibus Davidis, 1. *Sam. 19: 9, 15. & 23: 14. &c.* Ac ut plurimum pii sunt oppressionibus obnoxii, *Hioh. 12: 4, 5. Psalm. 37: 14. Rom. 8: 36.* illos ergo juvando, Deus reddit bonitatem suam mirabilem, 2. *Chron. 32: 7, 8. Psalm. 35, 10. & 67: 10. Jerem. 15: 21. & 31: 11. Amos 3: 12. &c.*

Ussu. Homines propria gaudentes potentia, Dei non agnoscunt auxilium, sed sibi omnia adscribunt, *Judic. 7: 2.* & Heroes salutare volunt, *Jerem. 48: 14.* vel si potentibus uniti confederatis, illis tribuunt successum, *Eesai. 30: 1, 2.* fere ut idolis suis *Eesai. 48: 5.* Deus itaque frangi permittit vires hominum, ut ad illum se convertant. 1. *Reg. 8: 33. vid. Conc. II. die 3. 1679.* & tunc sua potentia illis subvenit, *Deut. 32: 36. conf. 2. Chron. 14: 11.* Quando itaque iusta a parte nostra est causa, etsi pauciores sunt potentes foederati, imo & antiquis amicis caremus, tamen spem non abjiciemus, sed tanto magis Deo confidamus, *Psal. 62: 9, 10.* Amicitia mundana fallax est, *Hioh. 6: 15.* eaque maxime quae propriam quaerit utilitatem, quale in-

stitutum fere omnium regentium est, & felicitas reputanda est, ab impiorum liberari amicitia, quæ infelix esse solet, 2. Chron. 19: 2, & 20: 35-37. & ideo aliorum ope destituti, in Deum sperabimus, Ps. 118: 7-9.

II *Resp. eorum a quibus tuetur pios.* describuntur hic piorum inimici quod sint, (a) *audaces, facti: sigb mot Gud; bogra Dand'* novimus per dextram Dei intelligi potentiam & virtutem ejus, Psal. 21: v. 9. & 45: v. 5. Esai. 48: v. 13. & 62: v. 8. &c. illam ostendit Deus in directione & tutela fidelium, Psal. 18: v. 36. & 20: v. 7. & 44: v. 4. Esai. 4: v. 10. &c. qui proinde illis resistunt, dextræ Dei resistunt, Act. 5: v. 39. & 23: v. 9. hostes Ecclesiæ sunt hostes Dei, Esa. 49: v. 25. Jerem. 50: v. 24. Act. 9: v. 14. adeo temerarii sunt Tyranni, Esai. 25: v. 4. Jerem. 51: v. 1. [2.] *potentes; som forhana miq,* unde apparet de cætero illorum potestas, Psal. 38: v. 20. & 52: v. 8. & 69: v. 6. &c. [3] *copiosi ac multi, effer mina Sidl stã alt omÞring/* dissidentes gentes, contra Ecclesiam sese uniunt; Ps. 83: 6-9. admiranda Dei bonitas contra tantam viam & multitudinem suos defendit, Psal. 18: v. 18.

Ufus. Dulcis nobis esse debet admiratio mirabilium DEI operum, in quibus bonitatem & potentiam suam plenissime monstravit, Psal. 78: v. 53. & 89: v. 23, 24. Patria nostra consideret quam mirabiliter Deus nobis in prioribus bellis, maxime in nupero contra infensissimos hostes adfuerit, vid. Conc. 11. die 4. 1676. & Conc. 1. & 11. 1679. 16. Decemb. Eucharist. pro pace. Verum si porro auxilium Dei contra hostes obtinebimus, cum Mose, Exod. 17: v. 16. cum eo orandum, Exod. 17: v. 11. 12. si cum Davide, 1. Sam. 25: 29. innocentiae & justitiæ cum eo studendum, 1. Sam. 26: v. 18: 19 si cum Josaphato, 2. Chr. 20: 27. Deum poenitenti corde & jejunio ad Josaphati exemplum, queramus, 2. Chron. 20: v. 3. si cum Ezekia, 2. Reg. 19: 34, 35. coram Deo supplici voce nos humiliabimus, 2. Reg. 19: 14-19. Et tunc firma fiducia feliciter fruemur ope Divina, Psal. 3: 6-8. & 20: 8, 9. & 62: 3. &c.

III. *Respectu modi, quo Deus pios tuetur,* illos enim defendit (a) *ut Salvator sperantium,* v. 7. *theras Gressare/* David utitur voce Hebræa, a qua Salvator noster dicitur IESUS, Matth. 1: 21. ab illo & per illum David a peccatis liberari orat, Ps. 51: 16. in angustiis refici, Psal. 85: 5. & eadem vox sine controversia occurrit de Christo, Esa. 19: 20. & 45. 21. &c. Conf. Psal. 2: 12. 1. Tim. 4: 10. Est autem in opere redemptionis summe admiranda DEI bonitas, Esai.

Esa. 45: 19. Luc. 5: 10, 11. Eph. 2: 7. Salvator mirabilis, Esai. 9: 6. mysterium admirandum, 1. Tim. 3: 16. lux Evangelii admiranda, 1. Pet. 2: 9. [b] Ut pupillam oculi, v. 8. såsom ågnasteen, homines attentissimo studio tæntur visus organum tenerrimum, Prov. 7: v. 2. ita Deus pios accurate defendit, Deus. 32: v. 10. Zach. 2: 8. Syr. 17: 18. ob causas multas conferuntur pii cum pupilla oculi. vid. enarrat. Psal. vernac. part. 1. p. 154. (c) In umbra alarum suarum: per alas Dei, intelligitur tum portandi cura, Exod. 19: v. 4 Deut. 32: v. 11 tum protegendi studium, Matth. 23: 37. Luc. 13: 34 umbra itaque alarum Dei, est tutissimum præsidium ac dulce refrigerium, quod habent pii sub protectione divina, contra omnes anxietatis conscientiarum, calamitatum, & persecutionum æstus, Ruth, 2: 12. Psalm. 91. 4. vid. enarrat. vernac. in Psal. 91: 1. part. 2. pag. 1.

Ufus, Discamus tempestive confugere ad Deum & salvatorem nostrum, dicentes in quovis casu tristi, 2. Sam. 22: 3. Psalm. 88: 2, 3. & cum Ecclesia, 1. Chron. 17: 35. Diep oss Gud wår Grefsave! tunc ille erit nobis Salvator, Ezech. 11: 16. Zeph. 3: 16. & laudes canemus wårrom Grefsave! Luc. 1. 46. Syr. 51: 1. 1. Maecob. 4: 30. Ac ut instar pupillæ oculi servemur, simus puri & sancti, 1. Pet. 1: 15, 16. 1. Job, 3. 2, 3. & sic tutelam sub umbra divinarum alarum consequemur, Ps. 36. 8. & 57. 2. & 61: 5. conclusio ex Ps. 66: 2-9. Juda Epist. v. 24. 25.

CONCIO III

Parasc. Num. 24: v. 4. Bileam, licet impius erat, a. Pet. 2. 25, 16. novit tamen divinas revelationes de futuris, cum veneratione & attentione esse tractandas, ideo repetit, Num. 24: v. 16 (sicut præparat, ad orat.)

TEXTUS. Deut. 32: v. 29.

E*Xord. Matth. 16: v. 2, 3. Non damnat Salvator justam & corporibus sive aspectibus cœlestibus prædictionem, sed reprehendit Phariseos, quod non observarent signa Temporum hoc est, illa signa quæ ostendebant tempora Messias tunc adesse, Gen. 49: 10. Dan. 9: 24. 27. Matt. 11: 3, 4, 5. vide Gloss. B. Luth. ad Matth. 16: 3. in Bibl. Svec. Ne & nos in his quæ ad salutem nostram faciunt, simus tardi & tardi, Luc. 19: 43, 44. proponitur hic*

Prognosticon fidelium saluberrimum. Votum.

Deut. cap. 32. totum prænunciat actiones & fatæ gentis Inducentis, quæ excitatur, v. 29. monito votivo, idq; simul tradit Prog nosti fidel. saluberrimum ubi

l. Phœ-

I. Phenomenon caeleste contemplandum, non hic naturalia querenda signa, *Gen. 1:14.* sed ut ea futura de quibus in textu sermo est, a Deo solo praedici possant, *Esa. 44:7. & 46:10. & 48:7, 14, 5. Conf. Esa. 41:22. 23.* ita oculi convertendi ad revelationes in verbo Dei, *Esa. 8:20.* quod idco dicitur *lumen caeleste*, *Psal. 19:11. & 119:105. Prov. 6:23. 2. Pet. 1:19.* illud intuentes, etiam quoad futura illuminabimur, *Psal. 119:97-100. 2. Pet. 3:1-10 &c.*

II. Oculus contemplans: Est mens imbuta amore sapientia caelestis. Textus noster sic in Hebraeo: *Ma' d'he wisse woro!* Et de wissli gen forstodo datta / at de besinna Ende sin Endelycht! Deus qui omnia potest, *Pf. 135:6. Eph. 3:20* optativè ista proferri curat, ut ostendat desiderium suum in eorum felicitatem, *Deut. 5:29. Esa. 48:18, 19.* &c. quod non cogere velit hominum voluntatem, *Pf. 3:2:9.* optat illis (1) *Et d'he woro wisse*, veram salutarium rerum cognitionem, *Deut. 4:6 Pf. 19:8. & 107:43. & 119:98. Jerem. 9:12. Eph. 5:15. NB. Jac. 1:5. & 3:13, 15.* (2) *Wissli gen forstodo* / prudentiam cum successu felici & bono eventù, sic *Deut. 29:9 & 30:9. Jof. 5:7. 8. 1. Reg. 2:3, 4. Psal. 19:9. &c.* (3) *besinna* / adverterent, & non oscitanter sed cum emendatione inspicerent vaticinia, sic *Prov. 8:5. & 14:7. 8:15. Dan. 9:23. Matt. 24:15 &c.*

III. Res praevidenda: *iberas endalycht* / h. e. calamitates & everfiones populi Judaici *Deut. 32:1:21. & 32:20---26. Amos 8:10.* ut tempestive sibi caverent, *Pf. 77:37.* Prudentes respiciunt finem, *Pf. 73:17. Syr. 7:39.* at qui hoc negligunt sunt infelices, *Esa. 47:10. 7. vid. Homilii. in Evang. Dom. 10. Trin. & Dom. 2. adventus.*

Nos qui vivimus ultimo tempore mundi, huic voluntati Dei obsequemur, *1. Cor. 10:11.* Ecclesiae fata varia praediciuntur in Apocalypsi Johannis, & optanda nobis sapientia ut illuminatis oculis ibi revelata intueamur, *Apoc. 13:18. & 17:1.* ac in salutarem usum adhibeamus, *Apoc. 1:3. & 22:7, 10.* In genere sunt ista ad quae prudentia christiana ex verbo Dei hausta, advertere debemus animum, (1) *haereses varia* *2. Pet. 2:1. 1. Job. 4:1.* (2) *Calamitosa tempora*, *Luc. 18, 8:1. Tim. 4, 1. 2. Tim. 3, 1. 5:2. Pet. 3:1. 3. &c.* (3) *Mors temporalis*, *Psal. 39:7, 8. & 90:12.* (4) *Interitum mundi*, *1. Cor. 15:24. NB. 2. Pet. 3:8-14.* (5) *Extremum iudicium*, *Act. 17:31. Rom. 14:10. 2. Cor. 5:10.* (6) *Infernus*, quem evitabimus, *Matth. 3:10.* (7) *Vita aeterna*, ad quam anhelamus, *1. Job. 5:14.* **Conclusio** *Luc. 21:16. Votum* *1. Thes. 5:1, 2, 3.*

Die II. (ad 8. Janii)

CONCIO I.

Parasc. Festo S Trinit. proxime præcedenti, proposuit nobis lectio epistolica *divinæ Sapientiæ Divinæ admirandæ*, Rom. II: v. 33 & 35. *Conf. Hiob.* 12: v. 13. & 28: v. 21. *Esaj.* 40: v. 13. *Jer.* 10: v. 12. *Dan.* 2: v. 20. hæc admiratio excitavit Paulum in Dei laudes, Rom. II: v. 36 & 6: v. 2. 1. *Tim.* 1: v. 17. hodie *divinæ bonitatis, & thesauri iræ Divinæ*, excitabimur ad veram pœnitentiam: (*scilicet præparat. ad orat.*)

TEXTUS, Rom. 2: v. 4, 5, 6.

Exord *Esaj.* 33: v. 6. *Observ.* (1) *ad quem loquitur Propheta:* Est ibi v. 2, 4, 5. oratio ad Deum, & ejus laus; sed v. 6. se convertit ad consolandos: *Quoniam in istis diebus plurimi interpretes ista ad Ezekiam directa volunt, sed ita in illo & Hierosolymitanis hæc felicitas intelligenda, ut in Ecclesia Nov. Test. uberius expectanda fuerit. Jer.* 23: v. 5, 6. (2) *quam præmittit felicitatem:* *Trohet/Wacht/Helfa.* Hebr. *Et erit firmitas temporum tuorum, fortitudo salutem.* h. e. omnigena felicitas & salus (*vid. Glass. Philolog. S.*) spiritualement a. maxime intelligit felicitatem, & salutis copiam a Christo. *Psal.* 72: v. 2, 3, 4, 7. *Malach.* 4: v. 2. *Luc.* 2: v. 30, 31. (3) *Unde illa felicitas?* (a) a sapientia & scientia, a salutari Christi cognitione; *Esaj.* 53: v. 11. *Job.* 17: v. 9. 2. *Pet.* 1: v. 3. (b) a Dei timore: eleganter *thesaurus* appellatur timor filialis, quia in corde fidei ut in thesauro custodit salutaria bona, *Psal.* 2: v. 11. 2. *Cor.* 4: v. 7. *Phil.* 2: v. 12. & sicuti thesaurus a paupertate præservat & in angustiis sustentat, *Prov.* 11: v. 20. ita timor Dei nos docet animæ cibum ex verbo Dei conquirere, *Sap.* 7: v. 14. *Syr.* 24: v. 32, 33, 34. Hunc saluberrimum & desideratissimum thesaurum, h. e. timorem Dei, *Syr.* 23: v. 37. amare, quærere, servare discimus, Si in timore Dei consideraverimus thesaurum alium evitandum, videl.

Tremendum iræ Dei thesaurum,

Votum, *Exod.* 32: v. 12. *Wandt sig. Herre/strän tinc. Bredes Grumhet 26.*

Primo die pœnitentiæ hujus anni, admirandam Dei bonitatem nobis proposuit David, audiimus porro votum Moïsi, *Deut.* 10: v. 29. Quis a. inter nos, ad pœnitentiam sic non est excitatus, eum jam alloquitur Paulus: *Ellet strachtat tu/ze.* ac quando metu iræ Dei nos percellere vult, de illius thesauro acturus, docet,

1. *Quomodo tremendus iræ Dei thesaurus coarctatur:*

Agfo

Agfo

Agfo

Agfo

Agfo

CONCIO I.

Parase. Festo S. Trinit. proxime precedenti, proposuit nobis lectio epistolica *divitias Sapientie Divine admirandas*, Rom. 11: v. 33, 34, 35. *Conf. Hiob. 12: v. 13. & 28. v. 21. Esaj 40: v. 13. Jer. 10: v. 12. Dan. 2: v. 20.* hæc admiratio excitavit Paulum in Dei laudes, Rom. 11: v. 36. *& 16: v. 27. 1. Tim. 1: v. 17.* hodie *divitiis bonitatis, & thesauro iræ Divine*, excitabimur ad veram pœnitentiam: (*fiat preparas. ad orat.*)

TEXTUS. Rom. 2: v. 4, 5, 6.

EXord. *Esaj 33: v. 6.* Observ. (1) *ad quem loquitur Propheta:* Est ibi v. 2, 3, 4, 5. oratio ad Deum, & ejus laus; sed v. 6. se convertit ad consolandos: *Et i sin tjd. ic.* plurimi interpretes ista ad Ezekiam directa volunt, sed ita in illo & Hierosolymitanis hæc felicitas intelligenda, ut in Ecclesia Nov. Test. uberius expectanda fuerit. *Jer. 13: v. 5, 6.* (2) *quam promittit felicitatem:* *Prophet / Macht / Hessa.* Hebr. *Et erit firmitas temporum tuorum, fortitudo salutum.* h. e. omnigena felicitas & salus, (*vid. Glass. Philolog. S.*) spiritualem a. maxime intelligit felicitatem, & salutis copiam a Christo, *Psal. 72: v. 2, 3, 4, 7. Malach. 4: v. 2. Luc. 2: v. 30, 31.* (3) *Unde illa felicitas?* (a) *a sapientia & scientia*, a salutari Christi cognitione, *Esaj. 53: v. 11. Job. 17: v. 3. 2. Pet. 1: v. 3.* (b) *a Dei timore:* eleganter *thesaurus* appellatur timor filialis, quia in corde fideli ut in thesauro custodit salutaria bona, *Psal. 2: v. 11. 2. Cor. 4: v. 7. Phil. 2: v. 12.* & sicuti thesaurus a paupertate præservat & in angustiis sustentat, *Prov. 21: v. 20.* ita timor Dei nos docet animæ cibum ex verbo Dei conquirere, *Sap. 7: v. 14. Syr. 14: v. 32, 33, 34.* Hunc saluberrimum & desideratissimum thesaurum, h. e. timorem Dei, *Syr. 23: v. 37.* amare, quærere, servare discimus, Si in timore Dei consideraverimus thesaurum alium evitandum, videl.

Tremendum ira Dei thesaurum.

Votum, *Exod. 32: v. 12.* *Wände tig Herre isran sine Bredes Brymtheet ic.* Primo die pœnitentialem hujus anni, *admirandam Dei bonitatem*, nobis proposuit David, audivimus porro votum Moïsi, *Deut. 32: v. 29.* si quis a. inter nos, ad pœnitentiam sic non est excitatus, eum jam alloquitur Paulus: *Ellet sbrachiar tu ic.* ac quando metu iræ Dei nos percellere vult, de illius thesauro acturus, docet,

I. *Quomodo tremendus ira Dei thesaurus coacervatur:*

B

ita enim

ita enim v. s. *Sammeltung* in thesaurum colligis. Ad quod vis peccatum irascitur Deus, *Psal. 5: v. 4, 5.* sed ea ejus est longanimitas, quod non statim effundatur ira, expectat enim poenitentiam peccatoris, 2. *Pet. 3: v. 9.* qui vero pergit peccando, is auget iram & quasi in thesaurum coacervat; ita Jacobus, c. 5: v. 3. de peccatis & poenis agens: *Ἰλασθῆναι ὑμῶν ἡμεῖς θέλομεν, thesauros collegistis*, videl. iræ; uterq; Apostolorum respicit ad *Deut. 32: v. 34. obsignatum in thesauris Dei*, id a, de ira & ultione explicatur ibi v. 35. nam Deus probe novit hominum facta, & secundum illa punit. Clarius *Jerem. 50: v. 25.* ubi de thesauro tanquam de armamentario Dei, unde arma iræ depromit, conf. *Deut. 32: v. 23. Psal. 7: v. 13, 14. Esaj. 13: v. 5.* hunc tremendum thesaurum coacervant homines male agentes, & alios superciliose damnantes, *Rom. 2: v. 1, 2, 3.* vel gravius secundum textum, (α) *contemptu bonitatis Divinae*: indignatur Deus quando bona quæ offert, rejiciuntur, *Matth. 22: v. 7. Luc. 14: v. 21.* hic a. contemni conqueritur Paulus (1) *divitias bonitatis Dei*, immensæ Dei gratiæ divitias celebrat, *Ephes. 1: v. 7. 2: v. 7. Χρηστότης, Tit. 3: v. 4. 1. Pet. 2: v. 3.* est dulcissima Dei bonitas, *Psal. 34: v. 9. 100: v. 5. 145: v. 7.* quæ multitudinem suam habet incomparabilem, *Psal. 5: v. 7. 69: v. 18. Ec.* (2) *divitias tolerantie Dei*, scilicet quod tam diu patiatur impios vivere, & toleret ingratos, *Matth. 5: v. 45. Luc. 6: v. 35. Rom. 3: v. 26. Ec. 9: v. 22.* exemplum in Pharaone, de quo *Exod. 9: v. 16. feci te stare, sive servavi te erectum*, & in tot præcedentibus plagis te non perdidisti; de gentibus aliis, 2. *Macc. 6: v. 14. Ath. 14: v. 13. Ec. 17: v. 30.* (3) *divitias longanimitatis*, quæ Deus ut ad iram tardus, *Exod. 34: v. 6. Num. 14: v. 18. Jon. 4: v. 2.* invitat homines ad peccatorum agnitionem & conversionem. *vid. Gloss. Luth. ad b. l.* Iræ thesaurum coacervant (β) *ignorantia judiciorum Divinorum, icte conscientiam dantes* &c. dum impii in peccatis pergunt, aut putant Deum neficium esse actionum eorum, *Syr. 16: v. 15, 16.* aut illos approbare, *Psal. 50: v. 21.* aut potentiam ejus contemnunt, *Hiob. 22: v. 12, 13, 14.* aut alia effugia falsa quærunt, *Luc. 3: v. 7, 8.* iniquissimæ sunt tales de Deo cogitationes, quas concipiunt homines securi, nam verbum Dei docet propterea Deum differre poenas, ut homines adhuc tempore gratiæ condonationem quærant, *Esaj. 30: v. 18. Ezek. 18: v. 23, 31, 32. Ec. 33: v. 11. Syr. 11: v. 24. 1. Tim. 2: v. 4. Ec.* (γ) *indurata impoenitentia.* *Hårdheit och oboöfverdige Hiertä;* est quasi ultimus gradus impie-

ita enim v. 5. *Såmlar in sig fælsuom Bæde* *Jysavejlus* *svartu* *ipzæn*
 tanquam in thesaurum colligit. ad quodvis peccatum irascitur Deus, *Ps.*
5. v. 4. s. sed ea ejus est longanimitas, quæ non statim effundatur ira, expe-
 ctat enim penitentiam peccatoris, *2. Pet. 3. v. 9.* qui vero pergit peccando,
 is auget iram & quasi in thesaurum concervat; ita Jacobus, *c. 5. v. 3.* de pec-
 catis & pœnis agens; *Jysaven sôr samblat i Jysavejlæn; thesauros*
collegisti, videl. iræ; uterq; Apostolorum respicit ad *Deut. 32. v. 34. obse-
 ratum in thesauro Dei*, id a. de ira & ultione explicatur ibi v. 35. nam Deus
 probe novit hominum facta & secundum illa punit. Clarius *Jer. 50. v. 25.*
ubi de thesauro tanquam de armamentario Dei, unde arma iræ depromit,
60. s. Deut. 32. v. 23. Psal. 7. v. 13, 14 Esaj. 3. v. 5. hunc tremendum thesaurum
 coacervant homines male agentes, & alios superciliose damnantes, *Rom.*
2. v. 1, 2, 3. vel gravius secundum textum, (1) *contemptu bonitatis Divinae*: in-
 dignatur Deus quando bona quæ offert, rejiciuntur, *Matth. 22. v. 7. Luc. 14.*
v. 21. hic a. contempti conqueritur Paulus (1) *divitiis bonitatis Dei*, immensæ
 Dei gratiæ divitias celebrat, *Ephes. 1. v. 7. & 2. v. 7. 2. Cor. 1. v. 3. Tit. 2. v. 4. 1. Pet.*
2. v. 3. est dulcissima Dei bonitas, *Psal. 34. v. 9. & 107. v. 5. & 145. v. 9.* quæ mul-
 titudinem suam habet incomparabilem, *Psal. 5. v. 7. & 69. v. 18. & c.* (2) *di-*
vitias tolerantia Dei, scilicet quod tam diu patiatur impios vivere: & tole-
 ret ingratos, *Matth. 5. v. 45. Luc. 6. v. 35. Rom. 3. v. 26. & 9. v. 22.* exemplum in
 Pharaone, de quo *Exod. 9. v. 16. feci te stare, sive servavi te erectum*, & in tot
 præcedentibus plagis te non perdidisti, de gentibus aliis, *1. Macc. 6. v. 14. Ath.*
14. v. 13. & 17. v. 30. (3) *divitiis longanimitatis* qua Deus ut ad iram tardus,
Exod. 34. v. 6. Num. 14. v. 18. Jon. 4. v. 2. invitat homines ad peccatorum agni-
 tionem & conversionem. vid. *Gloss. Lamb. ad h. l.* Iræ thesaurum coacervant
 (ß) *ignorantia iudiciorum Divinorum*, tæle sôrständandes &c. dum impii in
 peccatis pergunt, aut putant Deum nescium esse actionum eorum, *Syr. 16.*
v. 15, 16. aut illas approbare, *Psal. 5. v. 21.* aut potentiam ejus contemnunt,
Hieb. 22. v. 12, 13, 14. aut alia effugia falsa querunt, *Luc. 3. v. 7, 8.* iniquissimæ
 sunt tales de Deo cogitationes, quas concipiunt homines securi, nam
 verbum Dei docet propterea Deum differre pœnas, ut homines adhuc
 tempore gratiæ condonationem querant. *Esaj. 30. v. 18. Ezeck. 18. v. 23,*
31, 32. & 33. v. 11. Syr. 11. v. 24. 1. Tim. 2. v. 4. & c. (γ) *indurata impeni-*
tentia. *Hårdheet och oboosferdige Hierta*; est quasi ultimus gradus
 impie-

Impietatis, Nebem 9: v. 29, 30. Jerem 5: v. 6. & trahit secum pernotam exita-
lom, 1. Reg. 13: v. 33, 34. 2. Reg. 17: v. 14, 23. 2. Chron. 26: v. 13, 17. Zach 7: v. 11, 12, 13
2. Tim. 3: v. 13 & c.

II. Quomodo thesauri ira Dei effunditur: id fit secundum Paulum.

(a) copiose, ideo thesaurus vocatur, & effundi dicitur, Hof. 5: v. 10. Deus tem-
pestivo & sine longa dilatione castigat suos, Hebr. 12. v. 7. quo referunt,
Psal. 89: v. 31--34. sed qui Deum deserunt, quandoquidem eos non conse-
stim punit, ideo in palatiis suis tanquam thesaurum coacervans violentiam &
rapias, ut est in Hebr. Amos 3: v. 10. & mensuras peccatorum impleat. Gen.
15: v. 16. Matth. 12: v. 35. ideo copiosior & gravior erit justa Dei poena, Psal. 12
v. 6. & 34: v. 22. & 73: v. 18, 19 & c. (b) aperte, nãr Oudi; rãitwisa Docem
warder vppenbar. puniuntur quoque in hac vita non raro impii Rom. 1: v. 18,
Sed in ultimo judicii die, quando Christus supremus judex est revelandus,
1. Tim. 4: v. 15, 16. & nos omnes revelabimur coram throno judicij, 2. Cor. 5:
v. 10. tunc aperte & plene revelabitur impiorum, indurorum & impen-
nitentium poena. 2. Thess. 1: v. 7, 8, 9. 2. Pet. 3: v. 7. Apoc. 20: v. 12, 13. (c) Juste,
totus processus testatur de justitia Dei, quod merito severe puniat boni-
satis, tolerantia & longanimitatis sua contemptores, judicia ejus negligentes, in-
duratos & impenitentes, sed & expressa littera id docet; (1) vocatur
δικαιον κρίσις, justum judicium, quod de divinis poenis fatentur xij, Psal. 119:
v. 137. Esaj 39: v. 8. nec diffateri possunt infideles, Deut. 29: v. 24, 25. & Eccle-
siastriumphans, Apoc. 16: v. 5, 6, 7. & 19: v. 2. (2) Addit Paulus in textu v. 6.
Reddes cuius, secundum opera sua: documentum & testimonium justitiae
Dei evidentissimum, Jer. 17: v. 10. vid. 1682. Die 3. Conc. 2. ac plenius de-
monstrat, Apostolus hic v. 7-12 adde loca parallela alia, Psal. 62: v. 13. Jer. 32: v.
39. Matth. 16: v. 27. Rom. 14: v. 12. 1. Cor. 3: v. 8. Gal. 6: v. 5. Apoc. 21: v. 23 & 22: v. 12. & c.

Ujus. Utilissime hinc discimus, quomodo recte vitare hunc divinae irae
thesaurum possimus: (a) Recte utamur Dei bonitate, illius divitias admiran-
do, Psal. 36: v. 8. illam tempestive vera poenitentia querendo, Rom. 11: v. 22.
2. Chron. 30: v. 18 Sic David, 2. Sam. 24: v. 14. Publicanus, Luc. 18: v. 13 illi con-
fidendo, Psal. 34: v. 9. & Deum indesinenter propter illam laudando, 1
Chron. 7: v. 34. 1. Chron. 5: v. 13 & 7: v. 3. (b) Iram Dei timeamus, Exod. 20: v. 5.
Amos 3: v. 8. h. e. peccata vitemus, quae iram Dei excitant, Psal. 90: v. 7,
8, 9. exempla per totam S. S. obvia sunt: ira namque Dei a nemine

impunitatis, *1. Reg. 13: v. 33, 34. 2. Reg. 17: v. 14, 23. 2. Chron. 36: v. 13, 17. Zech. 7: v. 11, 12, 13. 2. Tim. 3: v. 13. Sc.*

II. *Quomodo thesaurus irae Dei effunditur*: id fit secundum Paulum. (α) *copiose*, ideo *thesaurus* vocatur, & *effundi* dicitur, *Hos. 5: v. 10.* Deus tempestive & sine longa dilatione castigat suos, *Hebr. 12: v. 7* quo referunt, *Psal. 89: v. 31--34.* sed qui Deum deserunt, quandoquidem eos non confestim punit, ideo *in palatiis suis tanquam thesaurum coacervans violentiam & iras*, ut est in *Hebr. Amos 3: v. 10.* & *mensuras peccatorum implent. Gen. 15: v. 16. Matth. 12: v. 35.* ideo copiosior & gravior erit iuxta Dei poena, *Psal. 11: v. 6. Eccl. 3: v. 22. Eccl. 7: v. 18, 19. Sc.* (β) *apertè*, nōr Gudj rānūwisa Doom war-der vppenbar. puniuntur quoque in hac vita non raro impii. *Rom. 1: v. 18.* Sed in ultimo iudicii die, quando Christus supremus iudex est revelandus, *1. Tim. 4: v. 15, 16.* & nos omnes revelabimur coram throno iudicii, *2. Cor. 5: v. 10.* tunc *apertè* & plene revelabitur impiorum, induratorum & impoenitentium poena. *2. Thess. 1: v. 7, 8, 9. 2. Pet. 3: v. 7. Apoc. 20: v. 12, 13.* (γ) *Iuste*, totus processus restatur de iustitia Dei, quod merito severe puniat *bonitatis, tolerantia & longanimitatis suae contemtores, iudicia ejus negligentes, induratos & impenitentes*, sed & expressa littera id docet: (1) vocatur *δικαιοκρισία, justum iudicium*, quod de divinis poenis fatentur *psij, Psal. 119: v. 137. Esaj. 39: v. 8.* nec diffidit possunt infideles, *Deut. 29: v. 24, 25.* & Ecclesia triumphans, *Apoc. 16: v. 5, 6, 7. Eccl. 19: v. 2.* (2) Addit Paulus in textu *v. 6. Reddet cuiq. secundum opera sua*: documentum & testimonium iustitiae Dei evidentissimum, *Jer. 17: v. 10. vid. 1682. Die 3. Conc. 2.* ac plenius demonstrat Apostolus hic *v. 7--12.* adde loca parallela alia, *Psal. 62: v. 13. Jer. 32: v. 19. Matth. 16: v. 27. Rom. 14: v. 12. 1. Cor. 3: v. 8. Gal. 6: v. 5. Apoc. 2: v. 23. Eccl. 22: v. 12. Sc.*

Ufus. Utilissime hinc discamus, quomodo recte evitare hunc divinae irae thesaurum possimus: (α) *Rectè* *atamur Dei bonitate*, illius divitias admirando, *Psal. 36: v. 8.* illam tempestive vera poenitentia quaerendo, *Rom. 11: v. 22. 2. Chron. 30: v. 18.* Sic David, *2. Sam. 24: v. 14.* Publicanus, *Luc. 18: v. 13.* illi confidendo, *Psal. 34: v. 9.* & Deum indefinenter propter illam laudando, *1. Chron. 17: v. 34. 2. Chron. 5: v. 13. Eccl. 7: v. 3.* (β) *Iram Dei timeamus*, *Exod. 20: v. 5. Amos 3: v. 8.* h. e. peccata vitemus, quae iram Dei excitant, *Psal. 90: v. 7, 8.* exemplar per totam *S. S.* obvia sunt: ira namque Dei a nemi-

420.
Deut. 31. v. 17. & 22.
Nahum. 1. v. 2. & 5.
Hab. 3. v. 12. & 7.

ne sustineri poterit, *Deut. 31. v. 17.*; *Deut. 31. v. 22.*; *Deut. 31. v. 22.* *ideo deprecatione eam avertamus, Psal. 6. v. 2. & 38. v. 2.* *Wende off tin Brede ic. (γ) Justitiam Dei revertemur, 2. Chron. 12. v. 6. Esdr. 9. v. 15. Nehem. 9. v. 33. Psal. 51. v. 6. Tbren. 1. v. 18. (δ) Judicem Universalem ac justissimum, Christum Jesum, judiciumque extremum, semper habeamus ante oculos nostros, Eccles. 11. v. 9, 10. & 12. v. 14. Aeth. 17. v. 30, 31. & 24. v. 25. Rom. 2. v. 16. 1. Tim. 4. v. 1. Conclusio ex 2. Pet. 3. v. 11, 12, 14, & 6. Vorum ex Psal. 86. v. 11.*

CONCIO II.

Parasc. Psal. 13. v. 4. a Domino Deo suo, Psal. 18. v. 2. petit Psaltes benignum intuitum, scoda ic. Psal. 80. v. 15. gratiosam exauditionem, och höör mig! Psal. 4. v. 2. & 17. v. 6. felicem illuminationem, vphys ic. faciem tuam clementem, Psal. 4. v. 7. fac me in verbo tuo adspicere, Num. 6. v. 25, 26. ut illuminer, Psal. 19. v. 11. & 119. v. 18. Ephes. 1. v. 18. At jag ej bortomnar ic. ne ab hostibus interficiar si securus fuero: & qvod magis meuo, ne æterna morte abripiar, Jer. 51. v. 39. Si obdormivero in securitate, 1. Thess. 5. v. 6, 7. Ue oculi cordis nostri illuminentur in Christianam circumspeditionem, hodie docebitur, ne æterno somno & malo immergamur, ideo, Ps. 13. v. 4.

TEXTUS Heb. 3. v. 12, 13.

Exord. *Deut. 29. v. 18, 19.* Est ibi præmonitio divina, ubi tria occurrunt: (1) *Peccatum ipsum*; idololatria, sive defectio a Deo, quæ ab omni homine & familia abesse debet; proinde expressum inquit foedus de Deo unice colendo; v. 10--17. (2) *Peccati radix*; perversum hominis cor, *At ther' icke är en Root -- Galla och Malört*; cor pravitate & malitia occupatum, est ut radix, actus peccaminosos protrudens, *Matth. 15. v. 19.* & ad alios sedulendos se diffundens, *Deut. 17. v. 6, 13. Gal. 5. v. 9. 2. Tim. 2. v. 17.* ac ob id *felis* sive *veneno*, & *absinthio* comparatur, *Jer. 9. v. 15. Hos. 10. v. 4. Amos 6. v. 12.* (3) *Peccati specimen*, ad indurationem ducens contentus Dei & verbi, *Undoch han hörer-wälignar sig.* Contra expressas Dei comminationes, promittit sibi felicitatem in sua impietate, *Psal. 49. v. 19. Jer. 23. v. 17. Zach. 1. v. 5. Apoc. 3. v. 17. vid. B. Luth. glossam ad h. l.* *Medan jagh wandrar ic. dum seqvov animi desideria, & genialiter vivo, Judic. 17. v. 6. Jer. 71. v. 24. & 11. v. 8. omnia prospere eveniunt. Och warda allså the druckis ic. vel sic; Ut tollat sibi*

ne sustineri potest, *Dent. 32:17. & 32:22. Nabim. 1:1. & 1. Hab. 2:12. & c.*
 ideo deprecatione eam avertemus, *Pf. 6:7. 2. & 38:1. 2.* Wendt aff. ita
 Weede: 26. (γ) *Justitiam Dei revereamur, 2. Chro. 1:12. 6. E. dr. 9:15. Nehem.*
9:13. Pf. 57:6. Thren. 1:18 (δ) *Judicem Universalem ac justissimum,*
Christum Jesum; judiciumq; extremum, semper habeamus ante oculos
nostros, Eccles. 11:9. 10 & 12:14. Act. 17:30. 31. & 24:25. Rom. 2:7. 16. 1. Tim.
4:3. Conclusio ex 2. Pet. 3:11. 14. & c. Votum ex Pf. 36:7. 11.

CONCIO II.

Parasc. Pf. 121:4. a Domino Deo suo Pf. 18:2. petit Psaltes benignus
intuitum, Roda. 20. Psal. 80:15. gratiosam exauditionem, och hber mitg; Psal.
4:2. & 17:6. fel. em illuminationem, vphus 26. faciem tuam clementem,
Pf. 4:7. 7. fac me in verbo tuo adspicere Num. 6:25. 26. ut illuminer, Pf. 19:7.
8. & 119:18 Ephes. 1:18. At tag ex borssemnar 26. ne ab hostibus interfici-
ar si securus fuero: &c, quod magis metuo ne aeterna morte adripiar, Jer.
51:39. Si obdormivero in securitate 1. Theff. 5:7. 6. 7. Ut oculi cordis nostri illu-
minentur in Christianam circumspeditionem, hodie docebitur, ne aeterno somno
& malo immergamur, ideo, Pf. 121:4.

TEXTUS Heb. 3: v. 12, 13.

Exord *Dent. 29:18, 19.* Est tibi prae-motio divina ubi tria occurrunt:
 (1) *Peccatum ipsum; idololatria, sive defectio a Deo, quae ab omni*
homine & familia abesse debet; proinde expressum initur scelus
de Deo unico colendo; v. 10-17. (2) Peccatiradix; perversum hominis
cor, At ther tce de en Root, Galla och Waldrt; cor pravitate & malicia
occupatum; est ut radix, actus peccaminosos protrudens, Matth. 15:19.
& ad alios seducen los se diffundens, Dent. 13:16. Gal. 5:9. 2. Tim. 2 v. 17.
ac ob id fellisive veneno; & absinthio comparatur, Jer. 9:15. Hos 10:4. Amos
6:12. (3) Peccatiradix; ad indurationem ducens contemptus Dei &
verbi, Andoch han hberer - wdsignar sig. Contra expressas Dei commina-
tionem, promittit sibi felicitatem in sua impietate, Psal. 49:19. Jer. 23:17.
Zach. 1:7. 5. Apoc. 3:17. vid. B. Luth. glossam ad b. l. Wedan tagh wandrar 26.
dum sequor animi desideria; & genaliter vivo, Judic. 17:6. Jer. 7:24. &
17:6, omnia prospere eveniunt. Och warda atsd the drutne 26. vel sic

Uoluntatem suam haurire abundantiam, in quavis inopia Deut. 28:7 & 8. tales irrisores se divites & affluentes omnium rerum copia jactant, Ps. 73: v. 7. & 14: v. 11, 12. Simile Moïtico monito, est illud Apostolicum ad Christianos in textu; scilicet ne a Deo deficiant, ne radicem mali foveant, videl. cor perversum & infidèle: & ne peccandi dulcedine induentur. Contra omnia illa remedium ostendit Apostolus, tradens

Necessariam Christianorum circumspeditionem.

Vocum 2. Theff 3: v. 5.

Hortatur Paulus, hujus epistolæ scriptor, fratres suos Hebræos, v. 1-6 ut ad Christum summum doctorem & salutis auctorem firma fide se converterent; utq; sincera & tempestiva fiducia ac obedientia id agent, proponit instanciam patrum eorum inobedientiam, v. 7-11. proinde jure requiritur illis attentio in necessariam; in:

1. *Prætoris sublatione.* Sicut illi. hic not. (1) *Suaris compellatio* fratres illos appellat, tum ratione carnis, quia ex semine Israelis cum iugenis, Rom 9. v. 3, 4 2 Cor. 11. v. 22. tum ratione unitatis fidei, per quam fratres spirituales erant, Coll 3: v. 11 ac ob id vocat illos *sanctos fratres*, Hebr. 3: v. 2. sic Rom. 1: v. 7. Coll. 1: v. 2. (2) *Attentionis postulatio*, Sicut illi. omnes animi nervos eo intendit, est enim res quæ vitam & salutem vestram concernit; ita sæpe, Matth. 16: v. 6. & 4: v. 4, 6. Hebr. 12: v. 25. estque tum circa nos ipsos ea cura, Marc. 4: v. 24 & 13: v. 5. Luc. 12: v. 15. tum circa alios, Act 13: v. 40. 41. Gal 5: v. 15. 1. Theff 5: v. 15. (3) *malivitiandi descriptio*, At ecce illi *Aspiciunt se* re ius; *Ne unquam sis in aliquo vestrum &c.* tum pro se quisq; tum pro aliis videret, ne esset Cor (a) *perversum*, est cor humanum natura sua malum, Gen 6: v. 5. Jer. 17: 9. sed naturalem malitiam sæpius augent homines, a Deo cor suum avertentes, Ps 95: v. 12. Prov. 19: 3 inde fit cor illorum superbum, Ecl. 4: v. 13. (abinit. 1: 47.) securum, Esaj. 44: 20. crassum, Psal. 119. v. 20. avarum, 2. Pet. 2: 14. fallax, Syr. 1: 39. repletum abominationibus, Prov. 26: 25 lapideum, Ezek. 11: 19. (B) *infidèle*: ut *anista*, Dico, peccatum est gravissimum, Job. 16: 8, 9. multorum malorum & peccatorum causa, Rom. 1: 18. 21. ita significanter hic dicitur: *ne sit cor infidelitatis pravum.* Infidelitas verbi divini vim impedit, Hebr. 4: 2. omnia nobis contaminat, Tit. 1: 15. excludit à cœlesti quiete, Hebr. 3: 9 & 4: 6. adfert damnationem, Marc. 16: 16. Job. 3: 18. ergo lumine studio vitanda, Hebr. 4: 11. (γ) *deficiens*

42
17
risores se divites & affluentes omnium rerum copia jactant, *Psal.* 73: v. 7. & 144: v. 11, 13. Simile Mosaico monito, est illud Apostolicum ad Christianos in textu: scilicet *ne a Deo desciant, ne iudicem mali foveant, videl. cor perversum & infidele: & ne peccandi dulcedine indurentur.* Contra omnia ista remedium ostendit Apostolus, tradens

Necessariam Christianorum circumspeditionem.

Vocum 2. *Thess.* 3: v. 5.

Hortatur Paulus, hujus epistolæ scriptor, fratres suos Hebræos, v. 1-6. ut ad Christum summum doctorem & salutis auctorem firma fide se converterent; utq; sincera & tempestiva fiducia ac obedientia id agerent, proponit infelicem patrum eorum inobedientiam, v. 7-11. proinde jam requirit in illis attentionem necessariam, in

I. *Pravi cordis sublatione.* *Secer til ic,* hic not. (1) *Suavis compellatio;* fratres illos appellat, tum ratione carnis, quia ex semine Israël cum ijs genitus, *Rom.* 9: v. 3, 4. *2. Cor.* 11: v. 22. tum ratione unitatis fidei, per quam fratres spirituales erant, *Coll.* 3: v. 11. ac ob id vocat illos *sanctos fratres,* *Hebr.* 3: v. 1. sic *Rom.* 1: v. 7. *Coll.* 1: v. 2. (2) *Attentionis postulatio,* *Secer til ic;* omnes animi nervos eo intendite, est enim res quæ vitam & salutem vestram concernit; ita sæpe, *Matth.* 16: v. 6. & 24: v. 4, 6. *Hebr.* 12: v. 25. estque tum circa nos ipsos ea cura, *Marc.* 4: v. 24 & 13: v. 5. *Luc.* 12: v. 15. tum circa alios, *Abt.* 13: v. 40, 41. *Gal.* 5: v. 15. 1. *Thess.* 5: v. 15. (3) *mali vitandi descriptio,* *At icē til dšvenths ic.* rectius: *Ne unquam sit in aliquo vestrum &c.* tum pro se quisque, tum pro aliis videret, ne esset *Cor* (a) *perversum,* est cor humanum natura sua malum, *Gen.* 6: v. 5. *Jer.* 17: 9. sed naturalem malitiam sapius augent homines, a Deo cor suum avertentes, *Pf.* 95: v. 10. *Prov.* 19: 3. inde fit cor illorum superbum, *Esa.* 46: 13. (*ab inis. c.* 47.) securum, *Esa.* 44: 20. crassum, *Psal.* 119: v. 20. avarum, *2. Pet.* 3: 14. fallax, *Syr.* 1: 39. repletum abominationibus, *Prov.* 26: 25. lapideum, *Ezek.* 11: 19. (b) *infidele;* ut *amšia,* *Dico* 1 peccatum est gravissimum, *Job.* 16: 2. 9. multorum malorum & peccatorum causa, *Rom.* 1: 18, 21. ita significanter hic dicitur: *ne sit- cor infidelitatis pravum.* Infidelitas verbi divini vim impedit, *Hebr.* 4: 2. omnia nobis contaminat, *Tit.* 1: 15. excludit à cœlesti quiete, *Hebr.* 3: 19. & 4: 6. adfert damnationem, *Marc.* 16: 16. *Job.* 3: 18. ergo summo studio vitanda, *Hebr.*

quany vinn attu /
dummal patta camo
attai juhi kandi
bradawl poney /

4: 11. (γ) Deficiens a Deo vivo: Deus verus dicitur *Deus vivens*, quia in se perfectissimam vitam habet, *Jos. 3: 10. Jer. 10: 10. 1. Tim. 6: 16.* & omnibus vitam dat. *Num. 16: 22. Deut. 30: 20. Act. 17: v. 25.* Ab illo ergo deficere, summa est infelicitas, *Jer. 2: 13.* Speciatim a hic præmonentur ne deficient a fide in Christum *NB. Hebr. 3: v. 14.* qui est verus Deus, *1. Job, 5: 20.* filius Dei vivi, *Matth. 16: 16.* & ipsa vita, *Job. 11: 25; & 14: 6.*

Usus. Diligens examen & probatio cordis nostri, necessaria valde est, an vera in nobis sit fides, *2. Cor. 13: 5.* an sit cor nostrum rectum, *1. Reg. 8: 61, 1. Chron. 30: 19.* an purum, *Psal. 24: 4. Matth. 5: 8.* caveamus ne accuset nos cor nostrum, *1. Job. 3: 20.* ne simus tales ut sententia Petri in nos quadret, *Act. 8: 22: 22, 23.* omnis generis vitia, maxime infidelitatem, expellamus, *1. Pet. 2: 1.* quia per illam Christus nobis est petra scandali, *1. Pet. 2: 8.* per illam Evangelium est nobis caligo, *2. Cor. 4: 4.* per illam cor nostrum officina est diaboli, *Eph. 2: 2.* & mors per illam est nobis janua in infernum, *Job. 8: 24. Apoc. 21: 8.* & attrahit cumulum iræ divinæ, *Ephel. 5: 6.* Christo itaque firma fide adhareamus, *Rom. 10: 9-11.* & illum sincero amore diligamus, *Rem. 8: 39. 1. Cor. 16: 22.* voventes semper, *ex Ps. 51: 12.* & 119: 80.

II. *Affidua admonitione*, ubi (α) qui admonendi, vthan sbrō maner edet sielstval h. e. unus alterum, ita exponitur illud *εαυτῶς*, *Eph. 4: 32. Coll. 3: 16. 1. Theff. 5: 13.* modeste & serio pro ratione status cuiusvis, *1. Tim. 5: 1, 2. 1. Job. 2: 12-14.* (β) qualis sit admonitio, id exprimit ipsa vox *ἠγγαλατέιν*, quæ de diligenti & sincero convertendi studio, a Baptista & Apostolis adhibito, usurpatur, *Luc. 3: 18. Rom. 12: 1. & 15: 30. 1. Cor. 4: 16. 2. Cor. 5: 20. Philip. 4: 2.* (γ) quando? alle Dagar *καθ' ἑκάστην ἡμέραν*, singulis diebus, quod exprimitur *ἡ τῆς ἡμέρας* & *οἰκῆς* *2. Tim. 4: 2.* non semel & bis, sed per totam vitam, *2. Pet. 1: 13.* Est hoc i *ῥῶταν τῆς ἡμέρας* *Psal. 32: 6.* (δ) *Quamdiu?* sã lãnge *ihet námnes i Dagh:* quod Moses ductu Spir. S. suo tempore dixit, *Exod. 14: 13.* quod Josuæ dictum, *Jos. 3: 7:* quod David eodem spiriritu monuit, *Psal. 91: 8. Hebr. 3: 7, 8.* Illud *hodie*, Apostolus etiam suo tempore valere hic ostendit, v. 13, ac notat imprimis *ἡ hodie* nobis Christianis, gratiosissimum illud tempus, quo Evangelium nobis annunciat, & nos viventes id audire possumus, *Job. 11: 9. & 123: 2. Cor. 6: 2, 3.* tunc ad Deum & salvatorem nostrum tempestive confugiamus, *Esa. 55: 6.*

Usus I, de non differenda poenitentia in diem crastinum. *vid. Conc*

Deo vivo: Deus verus dicitur *Deus vivens*, quia in se perfectissimam vitam habet *Jos. 3:10. Jer. 10:10. 1. Tim. 6:16.* & omnibus vitam dat, *Num. 16:22. Deut. 30:20. Act. 17: v. 25.* Ab illo ergo deficere, summa est infelicitas, *Jer. 13:13.* Speciatim 2, hic præmonetur ne deficiant a fide in Christum **NB Hebr. 3: v. 14.** qui est verus Deus, *1. Job. 5:20.* filius Dei vivi, *Matth. 16:16.* & ipsa vita, *Joh. 11:25. & 14:6.*

Ufus. Diligens examen & probatio cordis nostri, necessaria valde est, an vera in nobis sit fides, *Cor. 13:5.* an sit cor nostrum rectum *1. Reg. 8:61. 1. Chron. 30:19.* an purum, *Psal. 24:4. Matth. 5:8.* caveamus ne accuset nos cor nostrum, *1. Job. 3:20.* ne simus tales ut sententia Petri in nos quadret, *Act. 8:22:23.* Omnis generis vitia, maxime infidelitatem, expellamus, *1. Pet. 2:1.* quia per illam Christus nobis est petra scandali *1. Pet. 2:8.* per illam Evangelium est nobis caligo, *2. Cor. 4:4.* per illam cor nostrum officina est diaboli, *Eph. 2:2.* & mors per illam est nobis janua in infernum. *Joh. 8:24. Apoc. 2:8.* & attrahit cumulum iræ divinæ, *Ephes. 5:6.* Christo itaque firma fide adhaereamus, *Rom. 10:9.11.* & illum sincero amore diligamus, *Rom. 8:39. 1. Cor. 16:22.* voventes semper ex *Psal. 51:12. & 119:80.*

II. Assidua admonitione, ubi (a) qui admonendi vthan sfermanar eber selfwa / h. e. unus alterum, ita exponitur illud *εαυῖς Eph. 4:32. Coll. 3:16. 1. Thess. 5:13.* modeste & serio pro ratione status cujusvis, *1. Tim. 5:1,2. 1. Ioh. 2:12.14.* (β) qualis sit admonitio, id exprimit ipsa vox *ᾠδὴ καλὴν*, quæ de diligenti & sincero convertendi studio, a Baptista & Apostolis adhibito, usurpatur, *Luc. 3:18. Rom. 12:1. & 15:30. 1. Cor. 4:16. 2. Cor. 5:20. Philip. 4:2.* (γ) quando? alla *ἑκάστη καὶ ἑκάστη ἡμέραν*, singulis diebus, quod exprimitur *tiidh & otidh / 2 Tim. 4:2.* non semel & bis, sed per totam vitam, *2. Pet. 1:13.* Est hoc tractan *tiidh / Psal. 32:6.* (δ) *Quamdiu?* sã lãnge thet nãmo nes *! Dagh:* quod Moles ductu Spir. S. suo tempore dixit, *Exod. 14:13.* quod Jolux dictum, *Jos. 3:7* quod David eodem spiritu monuit, *Psal. 95:8. Hebr. 3:7,8.* Illud *hodie*, Apostolus etiam suo tempore valere hic ostendit, *v. 13.* ac notat imprimis *τὸ hodie* nobis Christianis, gratiosissimum illud tempus, quo Evangelium nobis annunciat, & nos viventes id audire possumus, *Joh. 11:9 & 12:35. 2. Cor. 6:2,3.* tunc ad Deum & salvatorem nostrum tempestive confugiamus, *Esa. 55:6.*

Ufus I. de non differenda pœnitentia in diem crastinum. *vid.*

Conc.

Conc. 21675. die 4. ad Jon. 2.3. & 1676. die 3. Conc. 2. & alibi passim conf. Joel. 2.12 Syr. 18.22 Matth. 3.0 Apoc. 2.5. & hanc maturam poenitentiam necessitatem S. R. M. nobis hodie inculcare voluit, tum hic ex Hebr. 3.33. cum ex Rom. 4.4.5 tum ex Luc. 13.6.9.

II. Admonitionem diligenter & sollicitè esse adhibendam: Primum qui sem ut officii sacri pars ministris Ecclesiae hoc incumbit, Ezek. 3. v. 17 19 1. Cor. 4. v. 14 Coll. 1. v. 28. 1 Thess. 5. v. 22. Utinam id majori studio ab animarum curatoribus fieret, & non tantum bis aut semel in septimana, concionibus publicis, sed & quavis occasione alia. Prov. 2.5. v. 11 quando inter auditores suos sunt, vel apud alios, de quibus spes emendationis est, non jocos & vanitatibus aliis, ne dum potationibus & aliorum criminatione, scandalo sint simplicioribus, se. I. necessitati admonitionibus cognitionem salutarem & vitam veram Christianam in singulis promoveant, ita B. Paulus, Act. 20. v. 31. 1 Thess. 2. v. 9, 10, 11, 12. & c. Deinde, quoniam Christiani sunt sacerdotes spirituales, 1. Pet. 2. v. 9. Apoc. 1. v. 6 & 5. v. 10. etiam tenentur omnes se invicem, alius alium, monere & viam salutis dirigere, ad id ducimur expressis mandatis, 1. Thess. 5. v. 11 Hebr. 10. v. 25. & commendatione, Jac. 5. v. 19, 20. (vid. D. D. Spener. & alii de sacerdot. spirituali)

III. Indurationis evitatioe *Böhrd - bedrögelte*. antea in Conc. I. ex Rom. 2. v. 4, 5. de indurationis vicio & malis, quae attrahit; hic discimus, quomodo attrahitur, videl. *per peccatorum deceptionem*: cum quis *sentationi* concupiscentiarum suarum non resistit, Jac. 1. v. 14. Rom. 7. v. 14. sed accedente ulteriori suggestione Diaboli, irretitur peccatorum laqueis, 2. Tim. 2. v. 26 dum itaq; peccatores cor suum cum cura non observant, sed patiuntur *ἀπιστία* in illo radicari, ver. 12. placent sibi in defectione a Deo. Jer. 6. v. 10, 14, 19. & admonitiones contemnunt, Act. 13. v. 46. tunc contrahit cor indurationem, Ps. 69. v. 29. Syr. 21. v. 3. *Mrib. 23. v. 37. Act. 7. v. 51. & c.*

Ubi Summe cavendum est peccatum Pl. 18. v. 24. Tob. 4. v. 6. Syr. 21. v. 1, 2, 3. a dulcedine peccati, Syr. 27. v. 14. nam etiam Paulum peccatum *decepit*, Rom. 7. v. 11. Nam postquam nos *svavitare* sua inelcavit, Prov. 7. v. 21. Tu 3. v. 3. 2. Pet. 2. v. 12, 13, 14, 18. Jac. 4. v. 1, 3. postea nos ut hostis adoritur, Psal. 40. v. 13. Syr. 27. v. 11. captivos abducit, Esaj. 64. v. 6. & necat, Prov. 7. v. 23, 23; Jac. 1. 15. itaq; nos muniamus adversus libidinem peccandi pietatis studio, Rom. 6. v. 13, 19. 1. Pet. 4. v. 1, 2, 3, & piis precibus Syr. 23. 4, 5, 6. Conclusio ex Psal. 139. 23, 24.

423.
18
Conc. 1. 1675. die 3. ad Jon. 3. 3. & 1676. die 3. Conc. 2. & libi pas-
sim. conf. Joel 2:12. Syr. 18:22. Matth. 3:10. Apoc. 2:5. & hanc ma-
turæ poenitentiaë necessitatem S. R. M. nobis hodie inculcare voluit,
tum hic ex Hebr. 3:13. tum ex Rom. 4:4,5. tum ex Luc. 13:6-9.

II. Admonitionem diligenter & sollicite esse adhibendam: Pri-
mum quidem ut officii sacri pars ministris Ecclesiæ hoc incum-
bit, Ezek. 3: v. 17-19. 1. Cor. 4: v. 14. Coll. 1: v. 28. 1. Thess. 5: v. 22. Uti-
nam id majori studio ab animarum curatoribus fieret, & non tan-
tum bis aut semel in septimana, concionibus publicis, sed & qua-
vis occasione alia. Prov. 25: v. 11. quando inter auditores suos sunt,
vel apud alios, de quibus spes emendationis est; non jocis & vani-
tationibus aliis, nedum potationibus & aliorum criminatione, scan-
dalo sine simplicioribus, sed necessariis admonitionibus, cognitionem
salutarem & vitam vere Christianam in singulis promoveant, ita B.
Paulus, Act. 20: v. 31. 1. Thess. 2: v. 9, 10, 11, 12. &c. Deinde, quoniam
Christiani sunt sacerdotes spirituales, 1. Pet. 2: v. 9. Apoc. 1: v. 6. & 5:
v. 10. etiam tenentur omnes se invicem, alius alium, monere! & in
viam salutis dirigere, ad id ducimur expressis mandatis, 1. Thess. 5:
v. 11. Hebr. 10: v. 25. & commendatione, Jac. 5: v. 19, 20. (vid. D. D.
Spener & alii de sacerdot. spirituali:)

III. Indurationis evitatio. S. Härtd-bedrängelse. antea in Conc.
I. ex Rom. 2: v. 4, 5. de indurationis vitio & malis, quæ attrahit; hic
discimus, quomodo attrahitur, videl. per peccatorum deceptionem:
cum quis tentationi concupiscentiarum suarum non resistit,
Jac. 1: v. 14. Rom. 7: v. 14. sed accedente ulteriori suggestione Diabo-
li, irretitur peccatorum laqueis, 2. Tim. 2: v. 26. dum itaq; peccatores
cor suum cum cura non observant, sed patiuntur amara in illo ra-
dicari, vers. 12. placent sibi in defectione a Deo, Jer. 6: v. 10, 14, 19.
& admonitiones contemnunt, Act. 13: v. 46. tunc contrahit cor in-
durationem, Psal. 69: v. 29. Syr. 21: v. 8. Matth. 23: v. 37. Act. 7: v. 31. &c.

Ufus. Summe cavendum est peccatum, Psal. 18: v. 24. Tob. 4: v. 6. *Si peccatum vitiosum*
Syr. 21: v. 1, 2, 3. a dulcedine peccati, Syr. 27: v. 14. nam etiam Paulum *est et ut viciis*
peccatum decepit, Rom. 7: v. 8, 11. Nam postquam nos suavitatem suam *perhibuit omnium*
escavit, Prov. 7: v. 21. Tit. 3: v. 3. 2. Pet. 2: v. 12, 13, 14, 18. Jac. 4: v. 1, 5. *quodni et*
postea nos ut hostis adoritur, Psal. 40: v. 19. Syr. 27: v. 11. captivos *non olam a dolo*
abducit, Esaj. 64: v. 6. & necat, Prov. 7: v. 22, 23. Jac. 1: v. 15. itaq; nos *quod non vitiosum*
muriamus adversus libidinem peccandi, pietatis studio, Rom. 6: v. 13, 19. *quod non vitiosum*
1. Pet. 4: v. 1, 2, 3. & piis precibus Syr. 23: v. 4, 5, 6. Conclusio ex Ps. 139: v. 23, 24.

CON-

Parasc. Exod. 15: v. 17. Ita Moses commendat Deo populum Israëli, *arborem sacrum*; ut in terra sancta illam plantare vellet, *Ps. 30: v. 9. & 132: v. 13.* & nos simili voto nos ad considerationem sacrae horticulurae paramus, adde *Psal. 25: v. 5. & 84: v. 2, 3.*

TEXTUS. *Luc. 13: v. 6, 7, 8, 9.*

EXord. Epist. Jud. v. 12. Est descriptio falsorum Doctorum: appellantur; (1) *macula, in charitatibus vestris convivantes*; elemosynam, & bona a vobis charitatis affectu in usum pauperum vel cultus sacri collata, luxuria & turpi ingluvie absumunt, quales in Paparu multi, & inter nos aliqui Ecclesiastici, conviviis se ingerentes, vel peractis actibus sacris, iis diu inhærentes, cum scandalo aliorum inebriantur, *2. Pet. 2: v. 13. sine timore seipfos pascentes*; hoc est, Deum non timent, nec ejus mandata, *Luc. 21: v. 34. nec homines curant*, *Ezek. 34: v. 2, 3.* (2) *nubes sine aqua*; non idoneè demittunt salutarem verbi Dei pluviam, *Deut. 32: v. 2. Esaj. 55: v. 10. feruntur a ventis*, instabiles, *Ephes. 4: v. 14.* (3) *Arbores infrugifera*, *ἄκατοι φυτόινα*, marcidæ ut *utrumque* les, sine fructu & foliis, *οφρυσισαμ/νοῦ* bonos sed malos ferunt fructus, de quibus antea, *Ἐὐά reῶρ ὀδοά* ita sunt homines perversi, nam vitam spiritualem in baptismo semel acceptam, amiserunt, *1. Tim. 5: 6. & æterna quòtve mortuum vivunt*, adjudicati sunt, *Jab. 3: 18. οὐδὲ μέθῃ ῥόστει ὑψηλῆ* ut amplius fructus nullus sperari possit. *Esa. 40: 24.* sic nihil boni a malis expectare licet. *Ezek. 17: 9. Et.* Quod apostolus statuit de falsis doctoribus, id Christus in textu sub similitudine ficus de infidelibus Judæis & pseudochristianis, quod sint *arbores marcida, infrugifera, bis mortua, eradicanda.* contemplabimur hic *Ficum infrugiferam tandem eradicandam.*

Votum: *ut bene simus radicati*, *Ephes. 3: v. 17.*

Elegantis pœnitentiales doctrinas tradiderat Christus, *Luc. 12: cap. his auditis presentes Judæi*, narrant de Galilæis ob seditionem a Pilato occisis, &c, *Luc. 13: 1.* putabant superbi, *Luc. 18: 9, 11.* ad Galilæos peccatores, conciones tales spectare; Salvator, responderè durè, *Luc. 13: v. 2, 3.* dat exemplum de Judæis funesto casu occisis, v. 4. & similem pœnam denunciat, v. 5. pergitque eos excitando similitudine de ficu *infrugifera exscindenda*, quam describitur.

I. *Bene plantatam*: *Quidam*, inquit, *ficum plantatam habuit in vinea sua*; Dominus vineæ spiritualis ob subsequentem para-

Paras. Exod. 15: v. 17. Ita Moses commendat Deo populum Israël, *arborem sacram*; ut in terra sancta illam plantare vellet, Psal. 80: v. 9. & 132 v. 13. & nos simili voto nos ad considerationem sacre horticulturæ paramus, adde Psal. 25: v. 5. & 84: v. 2, 3.

TEXTUS Luc. 13: v. 6. 7. 8. 9.

Exord. Epist. Jud v. 12. Est descriptio falsorum Doctorum: appellantur: (1) *macula*, in charitatibus vestris convivantes: eleemosynam, & bonâ a vobis charitatis affectu in usum pauperum vel cultus sacri collata, luxuria & turpi ingluvie absument, quales in Papatu multi, & inter nos aliqui Ecclesiastici, conviviis se ingerentes, vel peractis actibus sacris, iis diu inherentes, cum scandalo aliorum inebriantur, 2. Pet. 2: v. 13. *sine timore se ipsos pascentes*; hoc est, Deum non timent, nec ejus mandata, Luc. 21: v. 34. nec homines curant. Ezech. 34: v. 2, 3. (2) *nubes sine aqua*; non idonee demittunt salutarem verbi Dei pluviam, Deut. 32: v. 2. Isaj 55: v. 10. *feruntur a ventis*, instabiles, Ephes. 4: v. 14. (3) *Arbores infrugifera*, *stallot* / *φθινοπωρiva*, marcidæ ut autumnales, sine fructu & foliis, *ofru. hysam* / non bonos sed malos ferunt fructus, de quibus antea. *Ἐνὰ resor dôda* / ita sunt homines perversi, nam vitam spiritualem in baptisma semel acceptam, amiserunt, 1. Tim. 5: 6. & æternæ quoque morti dum vivunt, adjudicati sunt, Job. 3: 18. *ὄχι medh ðêrter wprh* / ut amplius fructus nullus sperari possit. Esa 40 24. sic nihil boni a suis expectare licet. Ezek. 17: 9 & c. Quod Apostolus statuit de falsis doctoribus, id Christus in textu sub similitudine ficus de infidelibus Judæis & pseudochristianis, quod sint *arbores marcidæ, infrugifera, in mortua, eradicandæ*, contemplabimur hic

Ficum infrugiferam eandem eradicandam.

Votum: ut bene finis radicati, Ephes. 3: v. 17.

Elegantēs pœnitentiales doctrinas tradiderat Christus, Luc. 12: cap. his auditis præsentes Judæi,arrant de Galilæis ob seditionem a Pilato occisis, &c. Luc. 13: putabant superbi, Luc. 18: 9. et ad Galilæos peccatores, conciones tales spectare; Salvator responderet dure, Luc. 13: v. 2, 3. dat exemplum de Judæis tunc isto casu occisis, v. 4 & similem pœnam denunciat, v. 5. pergitque eos excitando similitudine de *ficus infrugifera excludenda*, quam describit ut.

1. *Bene plantatam*: Quidam, i quit, *ficum plantatam habuit in vinea sua*: Dominus vineæ spiritualis ob subsequentem...

parabolæ nexum hic est *Deus Pater*, *Matth. 21:33,37. Job 15:1. vinea est Ec-
clesia, Cant.1:6. & 6:30. & 8:11. Esa. 3:14. & 5:1-7. & 27:2. Jer. 2:21. & 12:10.
Luc. 20:9. &c.* Per *ficum*, ex occasione prolatae similitudinis, & eventu,
primum quidem *Judæi* hic intelligendi, & inter illos externi cultus ap-
paratu, quasi foliis ficum, se coram Deo sistentes, *Gen. 3:7. Jer. 7:4.*
sed sine fructu, *Matth. 21:19.* Equidem raro in vineis aliæ arbores plantan-
tur, *Deus 22:9.* sed arbores frugiferæ ibi tolerantur, quales *ficus, Judic. 9:
10,11.* Ideo observamus *ficum* hanc.

II. *Crebro visitatam*, de eo in genere, *v.6. Venis querens fructum in
illa*, is est finis plantationis, *Esa. 29:28. 1. Cor. 9:7.* visitatio ista plerumque
secum hoc habet, ut si quid fructum impediatur, removeatur, *NB. Ps. 80:15.
besßel conf Conc. III. die 4. 1676.* sed frustra quæsitum fructum dicit *Sal-
tor*: similiter *Esa. 5:2.* crebram visitationem fuisse commemorat, *v.7. tri-
bus annis quæsevi fructum & non inveni;* referri solet à quibusdam ad *triplici-
cem statum regiminis* apud *Judæos*, sub *Judicibus*, sub *Regibus*, sub *Principi-
bus* post reditum à captivitate; ab aliis ad *trinum visitationem*, per legis pro-
mulgationem sub *Mose*, per varias exhortationes sub *Prophetis*, per *E-
vangeli* prædicationem sub *Christo*: A plerisque ad tres annos ministe-
rii *Christi*: sed ut multifariam *Deus* hunc populum trahere allabo: avit,
2. Chron. 36:15. Hebr. 1:1. ita numerus certus pro incerto hic positus, ostendit
quod *Deus* conversionem hominibus diligenter promoveat, *Hieb 33:29.*

III. *Excisioni adjudicatam.* Jubeat *Dominus* vineæ ut excindatur, id
in omni arbore infrugifera licitum, *Deus. 20:20.* & æquitati conveniens
est, *Matth. 3:7. 10. & 7:7. 17, 19. Luc. 3:9.* Sed & peculiaris hic redditur ratio,
Swar esset skal thet sörhyndra Jordan? dum occupat talem terræ par-
tem, qua frugiferæ arbores frui possunt, attrahit succum vitibus nutrien-
dis idoneum, & umbra sua impedit solis calorem, qui alias soveret vites;
Judæi antea inserti oleæ, postea avulsi ob infidelitatem, *Rom. 11:20.* ut da-
rent locum gentibus, *Rom. 11:17.* gentibus datus succus verbi divini, quem
illi contempserunt, *Act. 13:46.* & quia umbræ sui cultu, *Esa. 29:13.* scandalo
fuere gentibus, *Esa. 52:5. Rom. 2:24.* ideo justissime rejecti, *Deus. 32:21.*

IV. *Sub conditione toleratam.* Intervenit intercessio, ubi (a)
intercessor, v.8. han swarade/ N. Wjngår d jmanen/ v.7. Christus hic intel-
ligitur,

vineæ est Ecclesia, Cant. 1: 6. & 6: 10. & 8: 11. Esa. 3: 14. & 5: 1-7. & 27: 2. Jer. 2: 21. & 12: 10. Luc. 20: 9. &c. Per ficum, ex occasione prolata similitudinis, & eventu, primùm quidem Judæi hic intelligendi, & inter illos externi cultus apparatus, quasi folijs ficuum, se coram Deo sistentes, Gen. 3: 7. Jer. 7: 4. sed sine fructu, Matth. 21: 19. Equidem raro in vineis aliæ arbores plantantur, Deut. 22: 9. sed arbores frugiferæ ibi tolerantur, quales ficus, Judic. 9: 10, 11. Ideo observamus ficum hanc.

Pomboldium hic est Sicut Pater Math. 21: 33. Joh. 15.

19

II. *Crebro visitatam, de eo in genere, v. 6. Venit quærens fructum in illa, is est finis plantationis, Esa. 29: 28. 1. Cor. 9: 7. visitatio ista plerumque secum hoc habet, ut si quid fructum impediatur, removeatur, NB: Psal. 80: 15. bissdöll conf. Conc. III. die 4. 1676. sed frustra quæsitum fructum dicit Salvator: similiter Esa. 5: 2. crebram visitationem fuisse commemorat, v. 7. eribus annis quæsi fructum & non inveni: referri solet à quibusdam ad triplicem statum regiminis apud Judæos, sub Judicibus, sub Regibus, sub Principibus post reditum à captivitate; ab alijs ad trinam visitationem, per legis promulgationem sub Mose, per varias exhortationes sub Prophetis, per Evangelij prædicationem sub Christo: A plerisque ad tres annos ministerij Christi: sed ut multifariam Deus hunc populum trahere allaboravit, 2. Chron. 36: 15. Hebr. 1: 1. ita numerus certus pro incerto hic positus, ostendit quod Deus conversionem hominis diligenter promoveat, Hiob. 33: v. 29.*

III. *Excisioni adjudicatam. Jubeat Dominus vineæ ut excindatur, id in omni arbore infrugifera licitum, Deut. 20: 20. & æquitati conveniens est, Matth. 3: v. 10. & 7: v. 17, 19. Luc. 3: 9. Sed & peculiaris hic redditur ratio; Hæc esset skal thes sörhindra Jordan? dum occupat talem terræ partem, qua frugiferæ arbores frui possunt, attrahit succum viribus nutriendis idoneum, & umbra sua impedit solis calorem, qui alias foveret vites: Judæi antea inserti oleæ, postea avulsi ob infidelitatem, Rom. 11: 20. ut darent locum gentibus, Rom. 11: 17, gentibus datus succus verbi divini, quem illi contempserunt, Act. 13: 46. & quia umbratili suo cultu. Esa. 29: 13. scandalo fuere gentibus, Esa. 52: 5. Rom. 2: 24. ideo justissime rejecti, Deut. 32: 21.*

IV. *Sub conditione toleratam. Intervenit intercessio, ubi (a) Intercessor, v. 8. han swarad: (B) Wijngårdsmannen / v. 7. Christus hic intelligitur,*

C

ligitur, cu-
culariter Ecclesiam curat, *Ephes. 5:23, 29.* & intercedit assidue, *Rom. 8:34. Hebr. 9:24.* imo pro Judæis in cruce intercedebat. *Luc. 23:34.*
(B) *Intercessio ipsa, Dux-i-theta Thet:* pœnitentiæ tempus datum Judæis 40: annorum postquam Christus passus fuit, sã længe iagh grãf-wer omfring thet och göder thet: ista duo exprimunt quemcunqve labore & culturam in promovendo fructu arborum: Christus itaque in producendis fructibus pœnitentiæ, *Matth. 3:8.* prædicationem verbi ipsemet & per Apostolos suos spargere voluit, *Esa. 55:10.* addere miracula, *Marc. 16:20.* signis ac prodigijs illos excitare, *Matth. 24:15. seqq.* (γ) *Conditio interposita, om thet sã lunde bõra Frucht:* nam caratione exitium evitari potuit. *Matth. 12:33.* Judæorum autem pars maxima in peccatis suis obfirmata, *Act. 7:51.* non implebant conditionem ab intercessore interpositam, *Act. 13:46.* ideo rejecti sunt iustissime, *Rom. 11:20.*

Ufus. Textus hi tres, die altero pœnitentiæ in medio currentis anni, ex Nov Test. desumpti, ut efficacissima convertendi nos argumenta excipiendi sunt. Gravis erat iudiciorum divinorum consideratio, *Rom. 2:4, 5.* seria admonitio Apostolica, *Hebr. 3:12, 13.* Nunc in hoc ultimo textu, est ipse Salvatoris validissima, imo quasi peremptoria ad veram & tempestivam resipiscentiam exhortatio. O utinam corde Christiano exciperentur hæc quæ ad salutem nostram pertinent! *Luc. 19:42.* Quoties nos Deus visitavit & fructum non invenit? Gentiles dum eramus, plane sicut steriles, Christiani facti sub Papatu, *infructuosis operibus tenebrarum* eramus dediti, *Ephes. 5:11.* lumine autem Evangelij, reformationis beneficio nobis concesso, illo vel vita impia, vel amore tenebrarum abusi sumus, *Job. 3:19.* Est autem adhuc dies visitationis, *Luc. 19:44.* pro nobis intercedit Jesus, *Luc. 22:32.* imo multis modis *fodit & firmum addit.* h. e. cruce & adversitatibus nos a peccatis abstrahere satagit, *1. Pet. 4:1.* & ut peccata agnoscamus, *Psal. 51:5.* ea ut finem nobis objicit, *Mal. 2:1, 3, 4.* Ninive audito quadraginta dierum termino se convertit, *Jon. 3:4. seqq.* hic unum annum determinat intercessor; tanto magis solliciti sumus, ut *hodie* nos convertamus. *Psal. 95:8. Hebr. 3:7, 13.* (NB. *Conferri hic omnino debet, Conc. 1. die 1. 1677. ad Gen 18:20. seqq. & Conc. 1. die 2. 1682. ad Amos 7:1. seqq. & observari quomodo & quales Dei clementia & longanimitas gradus servat antequam pœnitentiam irrogat. Conclusio ex Tit. 3:14. & Votum Hebr. 13:20, 21.*

Die III.

496

ligitur, cuius est
gratia suo tribuit
neam Prophecia, G. 5.1.
is peculiariter +

ligitur, cui ut cognato suo, tribuit vineam *Propheta. Eja. 52.* is peculiariter Ecclesiam curat, *Ephes. 5. 23, 29.* & intercedit assidue, *Rom. 8. 34. Hebr. 9. 24.* imo pro Judæis in cruce intercedebat. *Luc. 23. 34.* (β) *Intercessio ipsa.* *Herre-isthetta Abret:* pœnitentiæ tempus datum Judæis 40 annorum, postquam Christus passus fuit, *så iånge iagh gråfwer omfring thet och gøder thet:* ista duo expriment quemcunque laborem & culturam in promovendo fructu arborum: Christus itaque in producendis fructibus pœnitentiæ, *Matth. 3. 8.* prædicationem verbi ipsemet & per Apostolos suos spargere voluit, *Esa. 55. 10.* addere miracula, *Marc. 16. 20.* signis ac prodigii, illos excitare, *Matth. 24. 25. seqq.* (γ) *Conditio interposita,* *om thet så lunde båra Trucht:* nam ea ratione exitium evitari potuit. *Matth. 12. 32* Judæorum autem pars maxima in peccatis suis obfirmata, *Ab 8. 51* non implebant conditionem ab intercessore interpositam, *Ab. 13. 46.* ideo rejecti sunt iustissime, *Rom. 11. 20.*

Usum Textus hi tres, die altero pœnitentiæ in medio currentis anni ex Nov. Test. desumpti, ut efficacissima convertendi nos argumenta excipiendi sunt. Gravis erat iudiciorum divinarum consideratio, *Rom. 2. 4, 5.* seria admonitio Apostolica, *Hebr. 3. 12, 13.* Nunc in hoc ultimo textu, est ipsius Salvatoris validissima, imo quasi peremptoria ad veram & tempestivam resipiscentiæ exhortatio. O utinam corde Christiano exciperentur hæc quæ ad salutem nostram pertinent, *Luc. 19. 42.* Quoties nos Deus visitavit & fructum non invenit? Gentiles dum erramus, plane fuimus steriles, Christiani facti sub Papatu, *infructuosis operibus tenebrarum* eramus dediti, *Ephes. 5. 11.* lumine autem Evangelii, reformationis beneficio nobis concesso, illo vel vita impia, vel amore tenebrarum abuti sumus, *Joh. 3. 19.* Est autem adhuc dies visitationis, *Luc. 19. 44.* pro nobis intercedit Jesus, *Luc. 22. 32.* imo multis modis *sedu & sinum addit,* h. e. cruce & advenitibus nos a peccatis abstrahere satagit, *1. Pet. 4. 1.* & ut peccata agnoscamus, *Psal. 51. 5.* ea ut sinum nobis objicit, *Mal. 2. 7, 8.* Ninive audito quadraginta dierum termino se convertit, *Jon. 3. 4. seqq.* hic unum annum determinat intercessor, tanto magis solliciti simus, ut *hodie* nos convertamus. *Psal. 95. 8: Hebr. 3. 7, 13.* (NB. *Conferri hic omnino debet Conc. 1. die 1677, ad Gen. 18. 20 seqq. & conc. 1. die 2. 1682: ad Amos 7. 1. seqq. & observari quomodo & quales Dei clementia & longanimitas gradus servat antequam penas irrogat. Conclusio ex Tit. 3. 14. & votum Hebr. 13. 20, 21.*

CONCIO I.

Parasc. Eph. 3: v. 18. De profundo & reliquis dimensionibus gratia Dei, & dilectionis, ut desideratissimo cognitu, agit Apostolus. Nos ex primo hujus diei textu acturi de profundo misericordia nostra & profundo misericordia Dei, vovemus, ex *Ephes. 3: 13-19.*

TEXTUS *Psal. 130. v. 1, 2, 3, 4.*

E*Xord. Habac. 4: 10. (vel 3: 10.)* In tribus corporibus naturalibus, Dei potentiam demonstratam celebrat Propheta, (1) *bergen sägo righ / och moro bedröfwat /* Hebr. & Luth: *perterriti sunt:* tremebant in promulgatione legis, *Exod. 19: v. 18. conf. Psal. 114: 4, 6.* (2) *Baruströmen gick sin foos /* impetuosissima aqua cedebat potentiae Dei, *Jos. 3: 16. conf. Psal. 114: 5.* (3) *diuper lät höra righ / vocem suam dedit profundum:* mare rubrum se dividendo, & iterum in gurgites suos redeundo, sonum & fremitum grandem edebat. *Högden hoof sina händer up:* altum mare se utrinque extollebat, tanquam murus stans, *Exod. 14: 21, 22.* quasi praetimore manus extollebat. Quod in mari sic ex descriptione Prophetae factum, adumbrabat statum fidelium, profunditatibus angoris & afflictionum immersorum, dum illi ex profundis vocem suam extollunt, vbi diuper ropar iagh. & orando sustollunt ad Deum manus suas, *Exod. 9: 9. vid. cons. 2. die 1. 1675. membr. 2. & Conc. 1. die 4. in Thren. 3: 41. & enarrat. Psalt. vernac. in Psal. 38: 2.* In textu proponitur.

Profunda paenitentis deprecatio.

Votum *Psal. 141: 1, 2.*

Titulus Psalmi, 3 högre Choren! est hic inter 15. *Psalms graduum*, post *Psal. 119.* ad 135. sic dictos, quod vel ascendendo per gradus, vel in loco altiori in templo praecinerentur, tamen hic in profundum se demittit David, & inde sonare facit profundam deprecationem paenitentis, cujus tres sunt partes

I. *Profunda attentionis divina imploratio*, Vbi diuper intelligit (1) profunditatem peccatorum, ut *Hos. 9: 9.* quo onere se depressum sensit David, *Psal. 38: 5, 6.* nec quisquam alius peccatorum profunditatem melius agnovit & confusus est, quam ille, tum peccati originalis, *Psal. 51: 7.* tum actualis, *Psal. 51: 5 & 143: 2. &c.* (2) profunditatem miseriarum; homines enim calamitatibus & affli-

428
& afflictionibus immerui, dicuntur aquis profundis obruti, ob oneris & periculi similitudinem, *Jer. 38. v. 6. conf. Psal. 68: 23. & 69: 2, 3, 15, 16. & 88: 7. Thren. 3: 55-57.* Ex his *clamat David, copari conf. Ps. 18: 7. & 69: 4. & 77: 12.* ad Deum, *HEXcel tu potentissime Deus & liberator. Psal. 142: 2, 6.* adeoque primum implorat benignam Dei attentionem, *vid. enarrat vernac. Psalt. para. 3. p. 215. & conc. 1. die 1. 1669. & conc. 1. hujus anni, in Ps. 102: 1, 2. conf. de ejusmodi aurium Divinarum apertione & attentione, 1. Chron. 6: 40. & 73: 15. Nebem. 1: 6, 11. Psal. 5: 2 & 10: 17. & 31: 3 & 66: 19.*

II. *Profunda peccati agnitio: v. 3.* *Om tu HEXcel ic. si peccata severo judicio secundum justitiam tuam examinas, eaque punire vis. Psal. 143: 2. conf. Hiob. 22: 4. quis consistet? Nullus: ea enim negationis vis est, conf. Hiob. 4: 2 & 9: 1, 3. & 25: 4.* Nulla ætas hominum a peccati culpa immunis, *Gen. 6: 5 & 8: 21. Ephes. 2: v. 3. nullus sexus, Hiob. 15: 14, 16. Rom. 5: 12. nulla persona, Psal. 14: 4. Jac. 3: 2. &c.*

III. *Profunda gratia Dei admiratio: statim humillime appellat & provocat a throno justitiæ, v. 3. ad thronum gratiæ, v. 4. עֵינַי נָרָה עִשְׂי אֶרְפְּלָתֶיכֶם ic. venia & condonatio: verbum unde hoc nomen in Hebr. descendit, occurrit, Lev. 4: 20, 31, 35, & alibi sæpius de propitiatione facta per holocausta, quæ omnem suam vim habuerunt a sacrificio Christi, quod præfigurabant, Ephes. 5: 2. 1. Pet. 2: 22. Hebr. 9: 13, 14 & 10: 1.* Est a. Christus, thronus gratiæ. *Hebr. 4: 16.* itaque & hic fidei oculis respicit David gratuitam illam peccatorum remissionem, propter Christum factam. *Rom. 3: v. 24: 25. 2. Cor. 5: 19, 20. Coll. 1: 14, 20. 1. Job. 2: 2. &c.* *At man. Hal fruchteu sigh.* Nam ideo Deus gratiose condonat peccata & in Christo nobis remissionem concedit, ut in timore non servili sed filiali, (1) eum laudemus & celebremus, *Psal. 103: 1-4.* (2) Pie & sancte postea vivamus, *Lus. 1: 74, 75 & 7: 41-48.* (3) Crescamus in pietate, *1. Pet. 1: 13-15 & 4: 1, 2, 3.*

Ufus. Quomodo agnoscamus, juxta membr. 1 & 2. miseriæ & peccatorum nostrorum profunditatem & magnitudinem, conscientia nostra facile nos convincet, & consideratio collapsi apud nos Christianismi, in quo impietas, injustitia, durities, vitia impura, & innumera mala regnant. *vid. Conc. 1. die 2. 1676. & Conc. 1. die 3. & Conc. 1. die 4. ejusdem anni &c.* Quomodo de-
prædicanda

*Propter gratiam
condonacionis
filiali amore
viamus &c.*

prædicanda immensitas Dei bonitas in condonandis peccatis, vid.
 Conc. 1. die 3. 1682. & Conc. 1. die 4. ejusdem anni. Primarius ex
 hoc textu usus est, ex v. 4. quod postquam gratiosam peccatorum
 remissionem in Christo sumus consecuti, in filiali timore Deo po-
 stea pia & sancta vita serviamus; Tota S. S. ac imprimis scripta
 Apostolica hoc urgent: ad id nos ducit, (1) Dei intentio in nobis
 redimendis, NB. Tit. 2: 11, 12, 13, 14. (2) Christi meritum, Psal.
 110: 3. 2. Cor. 5: 14, 15. Gal. 1: 4. (3) debitum & obligatio nostra,
 Psal. 2: 10, 11, 12. Rom. 8: 12-14. Ephes. 2. 10. 1. Thess. 4: 3. (4) glo-
 ria Dei, 1. Pet. 4: 8-11. (5) vires nobis spirituales, ut sancte viva-
 mus, concessæ & datæ per baptismum, ut mortificemus carnem,
 Rom. 6: 2, 3. seqq. Coll. 2: 11, 12. per fidem, 2. Pet. 1: 3, 4. 1. Job.
 5: 4. per Spiritum Sanctum, Rom. 8: v. 9: 10, 11. per Sacramen-
 tum Eucharistiæ, 1. Cor. 10: 16, 17. & 12: 13, 27. &c. (6) studium æ-
 dificandi alios, 1. Pet. 3: 1, 2. (7) propositum, ut ipsi penes nos
 sic certiorem reddamur, quod simus in via salutis constituti, 2. Pet.
 1: 5-11. Equidem conciones legales non sunt negligendæ, sed feliciter ge-
 nuinus & verus Christianismus propagari posset, si frequentius, &
 majori cum diligentia doceretur, (ut B. Luth. ex scriptis Evangeli-
 starum & Apostolorum monstrat,) fidem primum vivam & veram in
 Christum esse concipiendam, ac postea, quo modo illa fide regeneremur,
 Job. 1: 12, 11. & quod sic facti Dei filij, in filiali timore, Deo
 serviamus, producente fide multos & copiosos fructus, Rom. 8: 1,

2, 3, 4. Gal. 5: 6, 22. &c. vid. Conc. 2. die 4. 1680. Conclusio ex
 2. Job. v. 3.

CONCIO II.

Parasc. Judith. 9: 18. In fœdere Dei constituta pia foemina,
 id ipsum in solatium & robur adhibuit, Gen. 17: 7. ut fideles alij,
 2. Reg. 15: 23. Ps. 74: 20. ideo Dei directionem petiit; sola oculus sanctus
 & ut succederet, ut domus tua sancta maneat, ne profanetur ab
 impijs; Quoniam hoc die tertio de fœdere Dei audituri sumus,
 Deum rogamus, ut misericordiam fœderis sui recordatione, gratiam
 nobis concedat, ut cogitationibus & dictis sanctis, & felici successu,
 impla Dei, imprimis corda nostra, sancta maneant.

TEXTUS. Esaj. 24. v. 5, 6, 7.

Exord. Actor. 3: v. 25, 26. Vocat ibi Petrus Judæos filios Pro-
phetarum

430
phemum, h. e. Patriarcharum, qui dicuntur Prophetæ, *Psal.* 105: 15. & filios fœderis, qui primum haberent jus succedendi in fœdus Patriarchis concessum, *Gen.* 17: 7. *Rom.* 9: 4. Verba fœderis & promissionis gratiosæ repetit. ¶ *I* tina sãd ic. h. e. in Christo omnes nationes, sive origine Abrahamica, sive gentiles, benedictur. *Gen.* 22: 18. *Gal.* 3: 8, 16. *vid. Gloss B. Luth. ad h. l.* Porro novum beneficium commemorat Apostolus; Eder först och främst. vps tvãdett. excitavit, h. e. in mundum misit, *Jer.* 23: 6. *Actor.* 13: 23; nam Christus cum se exhibuit, primum annuntiavit salutem Judæis, *Matth.* 15. v. 24. *Rom.* 15: 8. et illis primum per Apostolos offerri debuit Evangelium, *Luc.* 24: 45. *Actor.* 13: 46. ¶ *E*ll att vãls signa eder / omnigena benedictione, *Ab.* 4: 12. *Gal.* 3: 14. *Ephes.* 1: 3. Addit quomodo ac quo cum fructu hujus benedictionis forent participes: sigh omvãnda isrä sine onsto / å neqvits suis & vitiostimte. *Marc.* 7: 21-23. *Rom.* 1: 29. ab illisenim per Christum sumus liberati, *1. Cor.* 5: 7, 8. *Tit.* 2: 14. Secundus hujus diei textus agit de iisdem Judæis, filijs fœderis, ast fœdus frangentibus sive dissipantibus: sed ut tempore Petri pauci se convertebant, ita & Esajæ vaticinium de parte maxima pereunte, de quibusdam vero conversis, *Esaj.* 24: 13-16. In malis a. & pcenis Judæorum, videamus-

Violati fœderis pœnas.

Votum, *Psal.* 119. v. 75, 76.

Transitionis loco repeti poterit summarium, *Esaj.* cap. 24. in textu a describitur infelicitas Judæorum ob violatum fœdus Dei; ubi

I. *Ipsa fœderis violatio:* quæ vocatur hic (a) *transgressio legis.* Disturbanda tagen: quidam hæc capiunt de *legibus forensibus*, sed præstat de lege in genere hoc capere, nam lex Dei erat regula & norma, secundum quam ambulare debebant, & non deflectere ad dextram vel sinistram, *Deur.* 5: v. 32. *Esaj.* 30: v. 21. qui autem hanc non observat a Deo præscriptam & designatam viam, is *transgressor* est, *Jac.* 2: v. 11. actio ejus *transgressio*, *Hebr.* 9: v. 15. Omnis transgressio præsupponit legem, *Rom.* 4: v. 15. *Gal.* 3: v. 19. & quo clarior & ponderosior lex, eo gravior censetur transgressio, *Luc.* 12, v. 47. *Rom.* 2: v. 9, 27. *Hebr.* 2: v. 2. NB. 2. *Chron.* 24: v. 20. *Dan.* 9: v. 11. (ß) *mutatio statusi divini, förvãndla Boden:* hoc ad ceremoniales *leges* referunt, præstat tamen ad omnem legem Dei transferre, quæ vocatur *statutum* sive *statuta*, *Nehem.* 9: v. 13. *Psal.* 147: v. 19. *Malach.* 4:

v. 4. &c. *mutari* autem dicuntur, quando homo voluntario & deliberato animo, vel ea negligit, vel quo illis est contrarium facit: propriam suam voluntatem & libidinem peccandi, pro lege & vivendi norma quali assumens. Est hæc malitia character Antichristi, *Dan. 7: v. 25.* fuit crimen Pharisorum, *Matth. 3: v. 9. Marc. 7: v. 8, 9.* & eorum qui ex arbitrio suo vivunt, *Hos. 4: v. 4 & 5. v. 11. & 6: v. 9. &c.* (*γ*) *scdus æterni violatio.* *Qd̄ l̄ta s̄et: wigā 3 B̄rbundet sara.* Graviſſima est hæc accusatio, *Dent. 31: v. 20.* Quid a. intelligitur per *scdus æternum*? *Resp.* scdus illud erectum cum Israelitis, tum *legale* in servanda lege in primis morali, *Exod. 19: 5. & 24 v. 7 8. & 34: v. 28. Dent. 5: v. 2 seqq. & 29: v. 1. seqq.* dicitur a. *æternum*, *Exod. 31: v. 16* quia lex illa moralis continet æternam & immutabilem Dei justiciam, *Psal. 111: v. 3 & 119: v. 142.* tum *scdus gratiæ.* videl; in *sacramenti circumcisiōnis*, quæ dicitur certo respectu, *scdus æternum.* *Gen. 17: v. 7. & aq̄ni paschalis*, *Exod. 12: v. 11.* nec non in promissionibus, quæ factæ erant patribus Judæorum, *Gen. 3: v. 15. & 22: v. 18.* Fregerunt autem Judæi *scdus legale* multis modis peccantes transgrediendo divina mandata, *Psal. 78: v. 10. Hos. 6: v. 7. & 8: v. 1.* & *scdus gratiæ* pariter violarunt, dum nec collatam in eo gratiam servabant, nec per veram pœnitentiam tempestive ac recte illo scdere utebantur, *Dent. 29: v. 25. 2. Reg. 17: v. 25. Psal. 78: v. 37.* Et alibi sapius hæc querela profertur, *1. Reg. 11: v. 11. Jerom. 11: v. 8. Ezek. 16: v. 9. Malach. 3: v. 10, 11, & 12.* In devotione nostra pœnitentiali, discamus ex hoc textu, scdus & contrito corde peccatorum gravitatem & scditatem agnoscere; peccando enim *transgredimur legem*: Periculosum visum fuit Persis, Regis mandatum transgredi, *Esth. 3: v. 3.* quanto gravius est Dei & Regis summi præcepta transgredi, *Exod. 20: v. 5.* Mare servat metam a Deo præscriptam, *Jer. 5: v. 22. Prov. 8: v. 29.* Nos a. nunquam intra metas nobis constitutas, consistimus, *Esaï. 1: v. 2, 4, 5.* si autem sic pergimus, tunc sine Deo & ejus gratia vivimus. NB. 2. *Joh. 7: 9.* Mutare legem Dei habet scdum, contemtum summi legislatoris, *Jer. 2: v. 11, 12.* sicut cultum mutare, directa est idololatria, *Rom. 2: v. 23.* Ast quoties peccamus, & in peccato nobis placemus, tunc *legem peccati* in membris nostris dominantem, *Rom. 7: v. 22, 23.* assumimus pro imperatore nostro; *2. Pet. 2: v. 14, 15.* (*amplificetur hocce cundo per varia peccati gētra:*) sed hoc graviſſimum

v. 4. *Sc. Mutari* autem dicuntur, quando homo voluntario & delibe-
rato animo, vel ea negligit, vel quod illis est contrarium facit: 431
propriam suam voluntatem & libidinem peccandi, pro lege & vi-
vendi norma quasi assumens; Est hæc malitia character Antichri-
sti, *Dan. 7: v. 25.* fuit crimen Phariseorum, *Matth. 3: v. 9. Marc. 7:*
v. 8, 9. & eorum qui ex arbitrio suo vivunt, *Hos. 4: v. 4. Sc. v. 14.*
Sc. 6: v. 9 Sc. (γ) fœderis æterni violatio. *Dei læta ihes ewiga Bœ-*
bundet sara. Gravissima est hæc accusatio, *Deut. 31: v. 20.* Quid
a. intelligitur per *fœdus æternum*? *Resp.* fœdus illud erectum cum
Israëlitis, *sum legale* in servanda lege inprimis morali, *Exod. 19: s.*
Sc. 24: v. 7, 8. Sc. 34: v. 28. Deut. 5: v. 2. seqq. Sc. 29: v. 1. seqq. dicitur a.
æternum, *Exod. 31: v. 16.* quia lex illa moralis continet æternam &
immutabilem Dei justitiam, *Psal. 111: v. 3. Sc. 119: v. 142.* tum *fœdus*
gratiæ; videl. in *sacramentis circumcissionis*, quæ dicitur certo respec-
tu, *fœdus æternum*, *Gen. 17: v. 7. Sc. agni paschalis*, *Exod. 12: v. 11.*
nec non in *promissionibus*, quæ factæ erant Patribus Judæorum,
Gen. 3: v. 15. Sc. 22: v. 18. Fregerunt autem Judæi *fœdus legale*, mul-
tis modis peccantes transgrediendo divina mandata, *Psal. 78: v. 10.*
Hos. 6: v. 7. Sc. 8: v. 1. & *fœdus gratiæ* pariter violarunt, dum nec
collatam in eo gratiam servabant, nec per veram pœnitentiam
tempestive ac recte illo fœdere utebantur, *Deut. 29: v. 25. 2. Reg. 17:*
v. 15. Psal. 78: v. 37. Et alibi sæpius hæc querela profertur, *1. Reg. 14:*
v. 11. Jerem. 11: v. 8. Ezek. 16: v. 59. Malach. 2: v. 10, 11. Sc.

Ufus. In devotione nostrâ pœnitentia, discamus ex hoc tex-
tu, seriò & contrito corde peccatorum gravitatem & fœditatem a-
gnosceret; peccando enim *transgredimur legem*: Periculosum visum
fuit Persis, Regis mandatum transgredi, *Esth. 3: v. 3.* quanto gravi-
us est Dei & Regis summi præcepta transgredi, *Exod. 20: v. 5?* Ma-
re servat metam a Deo præscriptam, *Jer. 5: v. 22. Prov. 8: v. 29.*
Nos a, nunquam intra metas nobis constitutas, consistimus, *Esaï.*
11: v. 3, 4, 5. si autem sic pergimus, tunc sine Deo & ejus gratia vi-
vimus. *NB. 2. Job. v. 9.* *Mutare legem Dei* habet secum contemtum
summi legislatoris, *Jer. 2: v. 11, 12.* sicut cultum mutare, directa est
idololatria, *Rom. 1: v. 23.* Ast quoties peccamus, & in peccato nobis
placemus, tunc *legem peccati* in membris nostris dominantem,
Rom. 7: v. 22, 23. assumimus pro imperatore nostro, *2. Pet. 2: v. 14, 15.*
(*amplificetur hocce eundo per varia peccati genera:*) sed hoc gra-
vissimum

*Peccando legem
transgredimur.*

439

diffimum est, quod
sic violamus a parte
nostra fœdus Dei
æternum.

ultimum est, quod in *voluntate a parte nostra solum Dei æternum*.
Sunt dura comminationes & pœnæ in illos qui fœdera cum homi-
nibus inita, faciunt irrita, *Esaï. 33: v. 8. Amos. 1: v. 9. NB. Ezek. 17:*
v. 12. usq; ad v. 20. Duriores in illos, qui fœdus Dei violant vel
contemnunt, *Gen. 17: v. 14. Lev. 26: v. 25. Jos. 23: v. 16. 2. Reg. 18: v. 12.*
Jerem. 34: v. 18 seqq. Durissima a. contra nos Christianos, (cum
quibus fœdus æternum inivit Deus, *Hos. 2: v. 19, 20.*) sunt commina-
tiones, si deprehendimur protervi fœderis violatores. Fœdus in sa-
cro baptisate nobiscum Deus pepigit, *1. Pet. 3, v. 21.* in illo Chri-
stus nos lavit, *Ephes. 5: v. 25, 26.* aqua pura, quæ peccata abstergit,
vi sanguinis Christi, *Heb. 1: v. 3.* & nos a peccatis præservare debet,
Hebr. 10: v. 22. Job. 3: v. 6. Tit. 3: v. 5. &c. Israëlita qui transgreden-
do legem Moïsi *fœdus violavit*, durum in textu hocce denuncia-
tam habet pœnam: Christianus a. qui abrenunciavit diabolo & om-
nibus ejus operibus, in fœdere baptismi cum Deo inito, ac ni-
hilominus prætractè peccat, & in transgressionibus suis perseverat,
longe graviozem metuat pœnam. *NB. Hebr. 10: v. 27, 28, 29, 30, 31.*
verum si fueris pœnitens, Jesum fide viva amplectens, & per Dei
gratiam fœdus servare cupiens, tunc per Jesum mediatorem æterni
fœderis erit particeps, & justitiam coram Deo valentem consequetur,
Dan. 9: 24, 27. promissiones dulcissimæ ad illum spectant,
Esaï. 54: 10. & 55: 3 & 61: 8. NB. Jer. 31: 31-34 & 32: 40.

II. *Violati fœderis mala*: varia hic exprimuntur, (1) *In*
genere, sunt ista (a) *terre pollutio*, landet dr ossârde ic. tabernacu-
lum polluebatur ex eo quod circumhabitabant peccatores, *Lev. 16:*
16. vid. ibi gloss. B. Lush. quanto magis terra, supra quam habi-
tabant & committebant facinora sua? nam terram quasi deprimebant
peccatorum onere, *Lev. 18: 25, 27, 28. Num. 35: 33, 34. Jerem. 2: 7.*
Ezek. 36: 17. (B) *terra a maledictione consumptio*, sbrbannesse vpsed
er landet scilicet quia solenni sponcione se obstrinxerunt fœderi
servando, *Exod. 23: 7. Deut. 27. v. 12. seqq.* & non servarunt, v. 14
deo proprio suo iudicio, secundum Dei justitiam, fuere sub maledi-
ctione, quamdiu manebant impœnitentes, *Deut. 11: 28. Psal. 37:*
22. & 119: 21. illa maledictio per gravissimas plagas, *terram*; h. e.
proventus terræ, & quæ supra terram erant, animalia, ipsosq; ho-
mines consumsit, *Deut. 28: v. 15. seqq. Jos. 8: v. 34. Esaï. 1: v. 7. Jer.*
8: v. 16. Zeph. 1: v. 18. Malach. 2: v. 2, 3. Causa hic redditur, cur

santa

A4/fo

A4/fo

A4/fo

A4/fo

A4/fo

A4/fo

vissimum est, quod sic *violamus a parte nostra fœdus Dei æternum*: Sunt *dura* comminationes & pœnæ in illos qui fœdera cum hominibus inita, faciunt irrita, *Esaï. 33. v. 8. Amos. 1. v. 9. NB. Ezek. 17. v. 22. usq; ad v. 20. Davriores* in illos, qui fœdus Dei violant vel contempnunt. *Gen. 17, v. 14. Lev. 26: v. 25. Jos. 23, v. 16. 2. Reg. 18, v. 12. Jerem. 34: v. 18 seqq. Durissima* a. contra nos Christianos, (cum quibus fœdus æternum inivit Deus, *Hos. 2. v. 19. 20.*) sunt comminationes, si deprehendimur protervi fœderis violatores. Fœdus in sacro baptisinate nobiscum Deus pepigit, *1. Pet. 3. v. 21* in illo Christus nos lavit, *Ephes. 5: v. 25, 26.* aqua pura, quæ peccata abstergit, vi sanguinis Christi, *Heb. 1. v. 3.* & nos a peccatis præservare debet, *Hebr. 10: v. 22. Job. 3 v. 6, Tit. 3, v. 5.* &c. Israelita qui transgrediendo legem Moïsi *fœdus violavit*, durum in textu hocce denunciata[m] habet pœnam; Christianus a. qui abrenunciavit diabolo & omnibus ejus operibus, in fœdere baptisimi cum Deo inito, ac nihilominus præfractè peccat, & in transgressionibus suis perseverat, longe gravio[re]m metuat pœnam. *NB. Hebr. 10: v. 27, 28, 29, 30, 31.* verum si fuerit pœnitens, Jesum fide viva amplectens, & per Dei gratiam fœdus servare cupiens, tunc per Jesum mediatorem æterni fœderis erit particeps, & justitiam coram Deo valentem consequetur, *Dan. 9. 24, 27.* promissiones dulcissimæ ad illum spectant, *Esaï. 54: 10. & 55: 3. & 61: 8. NB. Jer. 31: 31-34 & 32: 40.*

II. *Violati fœderis mala*; varia hic exprimuntur, (1) *in genere*, sunt ista (a) *terra polluta*, lædatur & ostendit se. tabernaculum polluebatur eo quod circumhabitabant peccatores, *Lev. 16-16. vid ibi gloss. B. Luth.* quanto magis terra, supra quam habitabant & committebant facinora suam nam terram quasi deprimebant peccatorum onere, *Lev. 18: 25, 27, 28. Num. 35: 33, 34. Jerem. 2: 7. Ezek. 36 17.* (ß) *terre a maledictione consumptio*, sicut in nelsevptæter lædatur; scilicet quia toleni sponcione se obstrinxerunt fœderi servando, *Exod. 24: 7. Deut. 27. v. 12: seqq. & non servarunt*, ideo proprio suo judicio, secundum Dei justitiam, fuere sub maledictione, quamdiu manebant impœnitentes, *Deut. 11: 28. Psal. 37: 22. & 119: 21.* illa maledictio per gravissimas plagas, *terram* h. e. proventus terræ, & quæ supra terram erant, animalia, ipsosq; homines consumsit, *Deus. 28. v. 15 seqq. Jos. 8: v. 34. Esaï. 1: v. 7. Jer. 8: v. 16. Zeph. 1: v. 18. Malach. 2: v. 2, 3.* Causa hic redditur, cui

433
23
tanta eveniunt mala, *ty the som thet vishi boot förskylla thet ita & justitiam Dei & peccatorum foeditatem, simul nobis ob oculis ponitur Propheta: Jer. 23: 10. eadem phrasis, Jer. 31: 5. Ezek. 22: 4 & 25: 12. occurrit idem vocabulum in confessione fratrum Josephi, Gen. 42: 21. in culpa totius coetus, Levit. 4: 13, & in convictione singulorum, Num. 5: v. 6, 7. (1) In specie, varia recensentur mala in hoc capite 24. Esaj. v. 1-4 & v. 8-12. quæ pariter observari possunt. &c. sed in textu occurrunt (a) incolarum exsiccatio, *bortortas* varijs morbis ardentibus, Deut. 28: 22, 2. Reg. 19: 26. Hagg. 1: 11. vel siccitate, qua omnis victus absumitur, 1. Reg. 8: 37. vel incendijs, profligantibus incolas, Jer. 2: 15. inde, *sôga solck qwar* Esaj. 1: 9 & 17: 6. reliqui vel consumti plagis, vel abducti in captivitatem, (b) *Musti absumtio*, *Wînet förswinner*: Hebr. *Thirofch*, de musto, Num. 18: 12. quod primum ex uvis exprimitur, Judic. 9: 13. Esaj. 65: 8. de quovis potu, præter vinum, inebriante, (qualis apud nos cerevisia & vina artificialia:) intelligi debet, Hof. 4: 11 & 7: 14. *mustum lugere*, hic dicitur, h. e. penuria ejus erit maxima, Hof. 2: 9. Joel. 1: 5, 10. Hagg. 1: 11. (c) *vitis arefactio*, *Wînråd förswinner*, ex siccitate, sive terræ desolatione, Esaj. 16: 8. Ezek. 17: 9, 10 & 19: 12, 13. (d) *luctus introductio*: apud illos omnes, qui dolori minus erant assueti, *The af hierat glade worol stola succal* Jer. 45: 3. *Thren. 1. 4, 8, 11, 21, 22, &c.**

Ufus. (1) Evidens hic culpæ & poenæ collatio, enumerantur mala poenæ, describuntur peccatorum gradus, & additur expresse, ista mala venire, *quia incolæ rei facti sunt.* adde Esaj. 13: v. 11. Jer. 2: v. 19. & 30: v. 14, 15. *Thren. 3: v. 39. Diduci & amplificari hæc possumt & debent, pro ratione cujusvis Ecclesie, ex collatione vitæ peccaminose, & plane impie, cum plagis varijs quas perpessi sumus.* ideo

Ufus. (II) Vitanda peccata quævis, quibus attrahuntur poenæ, dum tempus conversionis adhuc superest, Jer. 6: 8. *conf. Conc. 2. die 2. hujus anni*, sed maxime in sinceram poenitentiam nos excitabit *federis divini digna consideratio*; jam ante audivimus, quanta secum adfert damna violatio foederis sacri, iterum inculcandum, Hebr. 10: 27-31. adde Hebr. 6: 7, 8. sed ab altera parte, valide nos trahat ad resipiscentiam ista consideratio, siquidem scimus foedus a parte Dei firmum permanere, ut iterum in id redire possimus, sicut id jam Israëlitis promissum, Levit. 26: v. 44, 45. agnoscamus quod foedus transgressi sumus, verbis Saulis, 1. Sam. 15: 24. sed corde Eldæ & Danielis, Esdr. 9: 7. Dan. 9: v. 4. &c. sumus redempti

D

434
redempti sanguine foederis, *Zach. 9: 11.* per tam pretiosam solutionem, semper vere poenitentibus concessa liberatio, *1. Job. 1: 7 & 2: 1, 2, &c.* mala itaque quæ patimur, erunt sic paternæ castigationes, & vincula foederis, quibus Deus nos ad se trahit, *NB. Ezek. 20: v. 37.* itaque foedus renovabimus, deprecando commissa crimina, *Hos. 14. v. 2.* Christum amplectendo viva fide, *Gal. 2: 20.* & novam sectando obedientiam, *Matth. 3: 8.* Exempla renovati foederis videmus, *1. Reg. 8: 9: 21.* *2. Reg. 11: 17 & 23.* *3. Nehem. 8: 3.* &c. ipsa verba præscribuntur, *Jer. 50: 5.* adde *Hiob. 39: v. 37, 38.* *Psal. 119: v. 101, 106, 112.* *Conclusio formari potest ex Nehem. 1: 5-11.*

CONCIO III.

Parasc. 2. Thess. 1: 11. Ut a Deo digni efficiantur vocatione Christiana, *Ephes. 4: 1.* *2. Pet. 1: 10.* ut repleat Deus in ijs omnis bonitatis beneplacitum, *Rom. 12: 1.* & opus fidei in virtute, *Phil. 1: 6. 1. Thess. 1: 5.* *Applicat. ad text. & prepar. ad orat.*

TEXTUS. *Judic. 10. v. 15, 16.*

Exord. Syr. 1: 34. Fides & patientia Deo optime placent: sic conjunguntur, *Heb. 6: 12.* &c. de fide in Deum & verbum ejus, quod ea sit Deo grata, adeo certum est, ut sine ea sit impossibile placere Deo, *Hebr. 11: 6. conf. Gen. 4: v. 4: 5, cum Hebr. 11: 4.* adde *Rom. 14: 23.* *1. Tim. 1: 5.* *2. Thess. 2: 13.* *Jud. epist. v. 20.* patientia item commendatur, *Thren. 3: v. 27, 28, 29, 30.* *Rom. 5: 3, 4, 5.* & *12. v. 12.* *Coll. 3: v. 11.* *Jac. 1: 4, 12.* & *5. v. 7, 8.* Utriusque exemplum textus tertius hodiernus tradit, ubi in fidelibus & patientibus Israëlitis.

Veræ poenitentiae egregium exemplum.

Votum. Sap. 9: v. 10, 11.

Elegans est connexio trium horum textuum die tertio: patientiam quam humili devotione docuit David, *Psal. 130:* & minando postulavit *Esaïas, cap. 24.* eam hic tertius textus exemplo exhibet.

I. *Peccati agnitione.* Jam ante hoc capite, *v. 10.* peccata sua confessi sunt Israëlitæ, & quidem verbis pluribus, sed quia nec opem illis tulit Deus, nec consolationem, sed exprobrationem illos audire fecit, *v. 11-14.* corde adhuc magis contrito peccata sua postea agnoscunt, *v. 15.* & illorum peccatorum, quæ Deus illis ob oculos ponit, *v. 13.* se reos fatentur. *De* *Ne wî haswe syndat:* ita pius David, *2. Sam. 12: 13.* similia verba Saulis, *1. Sam. 15: 24.* sapius: sed omnino confessio oris ex contrito procedat corde, *Psal. 51: 19. conf. 1. Sam. 7: 6. & 12: 10.* *Estr. 9: 6, 7.* *Dan. 9: 4-10.* *Rom. 10: 10.* *1. Job. 1: 9.* &c.

II. *Divi-*

II. *Divini beneplaciti veneratione.* Sed tu medh es hwardtigh
eddes: fac nobis secundum omne quod bonum in oculis tuis: con-
victi erant in conscientiis suis se peccasse graviter, *Judic. 10: 6.* ideo
quamquam merito nihil ab ejus bonitate sperare auderent, tamen,
quia immensam sciverunt esse ejus bonitatem, *2 Sam. 24: 14.* eam facilius
impetrari confidebant, si plane se divino beneplacito submitte-
rent. similiter, *2 Sam. 10: 12. & 15: 25, 26.* adde paria exempla, *1 Sam. 3:
18. 2 Reg. 20: 19. Jon. 1: 14. NB. 1. Matc. 3: 60.* proferunt tamen in hac
submissione, desiderium quod illis expressit necessitas: *oltenost hiely of i
theña tijden. santummodo eripe nos, obsecramus, hoc tempore.* describitur
calamitas, *Judic. 10: 7, 8, 9.* ut ab ea liberentur, audita Dei exprobra-
tione, *v. 11-14.* sponsonem quasi interponunt, se amplius non peccatu-
ros, modo illa vice liberarentur, *Prov. 28: 13. Esa. 38: 15. Job. 5: 14.*

III. *Vita emendatione.* Fucata alias fuisset confessio, nisi pœ-
nitentia studium ipso opere monstrassent, *Matth. 3: 10.* Dux sunt qva-
si classes actionum Deo acceptarum: *vitare mala, & se fieri bona,* *Psal.
34: 15. Esa. 1: 16, 17. Amos, 5: v. 14, 15.* ideo & hi resipiscentes (α) *malum
fugiunt, kastade isran sig the fremande Gudar.* foeditissimum populi inqvi-
namentum, *NB. Judic. 10: 6, 14. malum illud, Judic. 3: 12. & 4: 1. & 8: 33.*
nam ante hanc gravem castigationem, plane deseruerant cultum veri
Dei, *Judic. 10: 6.* (β) *bonum agunt.* Ock tiente H&Xranom: Legem
a Deo præscriptam observabant, tum in publico cultu, tum in vita &
actionibus, *Psal. 2: 11. & Jer. 30: 9. Matt. 4: 10. vid. Die 2. Conc. 1. & 2.
1680.* Deo, serio proposito, obedientes, ingenuam resipiscentiam de-
clarabant, *Esa. 55: 7. & 58. 6, 7, 8. Ezek. 18: 21. & 33: 11.*

IV. *Divina approbatione.* Ock honom omfada ac Ysrael sa
wingat wardt. Secundum Hebr. *Et abbreviata fuit anima ejus in
labore Israëlis.* Minime cogitandum, quod divina essentia in se
perfectissima, aliquam in se mutationem sive passionem sentire pos-
sit, *Mal. 3: 6.* sed ut alia multa de Deo proferuntur *avd qawo-
na dōs,* & intelligenda *θεοπροπῶς,* ita etiam illi affectus, *Gen. 6:
6, &c.* ac quoniam cor sive anima hominis dicitur in gaudio *exaltri-
ri,* & dilatari, *Deut. 24: 15. 2 Cor. 6: 11.* rursus in angustijs *coarctari
& abbreviari,* qvales de hominibus phrascs occurrunt in Hebr.
Exod. 6: 9. Num. 21: 5. Judic. 16: 16. Hiob. 21: 4. ita de Deo per ean-
dem figuram adhibetur hic & *Zach. 11: v. 8.* Estque sentus, quod
Deus per seriam eorum conversionem commotus fuerit ad mise-
ricordiam, & in illa commiseratione, diutius non potuerit tole-
rare aut permittere duram illam & diuturnam Israëlitarum servi-
tutem

436
tutem sub Philistæis & Ammonitis, *Jud. 10:7, 8.* sed benigne illos
juvare, *Judic. 16: v. 31, 33. conf. Num. 23: v. 21. Esaj. 7: 9. Jer. 31: 20 &c.*
Ufus, Qui hinc fluunt, facile possunt observari, & diduci
ex prioribus dispos. homilet. ad membr. 1. de confessione sincera, *vid.*
Conc. 1. die 3. 1676. & Conc. 2. die 2. 1677. Ad membr. 2. de venerati-
one beneplaciti divini, *conf. Conc. 2. die 3. 1677. ad Mich. 7: 9.* ubi præ-
terea probe notari debet, posse Christianum in angustijs vota &
desideria sua proferre, & tamen beneplacitum Dei venerari: ita
ipse Salvator, *Matth. 26: 39, 42.* quemadmodum actiones nostras om-
nes, Dei providentiæ & voluntati submittere debemus, *Matth.*
6: 10. Ad. 18: 21. Rom. 1: 10. Phil. 2: 19, 23, 24. Jac. 4: 15. ad memb. 3. de
vita emendatione, *conf. Conc. 1. die 3. 1675. & Conc. 1. die 4. 1676.* ad
memb. 4. de gratia Dei & misericordia erga penitentes, *vid. Conc.*
2. die 4. 1676 & Conc. 2. die 4. 1677. Conclusio votiva ex Col. 1: v. 9, 10.

Die IV. (a. d. 3. Augusti)

CONCIO I.

Parasc. Esaj. 63: 7. Conf. Psal. 15: 10, & 31: 8, 17, 20, 22. &c.
Excitemur in laudes Dei ob beneficia erga nos, &c.

TEXTUS. *Psal. 33: v. 18, 19, 20, 21, 22.*

Exord. Exod. 33: 19. faciam transire ante faciem tuam omne bonum meum: Illud Dei bonum nominatur ejus gloria, ibid. v. 22. Deus est summe bonus, Matth. 19: 17. & in Dei filio omnes bonitatis thesauri, Col. 1: v. 3, 9. is est gratiæ thronus, Hebr. 4: v. 16. qui ex promisso se ostendit Mosi, Exod. 34: 5. & nomina Dei summa attributaque Divina, bonitatem Dei nobis exhibentia, declaravit, Exod. 34: v. 6, 7. pia mente contemplantur in hoc textu.

Bonitatem Dei fiducia fundamentum in pjs.

Vorum Psal. 36: 11.

Est hic Psalmus insignis laudatio sapientiæ, potentia, & Ma-
jestatis divinæ: præprimis a. immensæ bonitatis, quam ut funda-
mentum fiducia in pjs celebrat: observand.

I. *Qualis illa bonitas:* Immensa bonitatis Dei magnitudo, ali-
bi sapissime excollitur, *Psal. 33: 5. & 36: 6. & 37: 11. Thren. 3: 32. &c.* hic a.
describitur, ut (æ) *provida circa pios. Hærens Oza ser. conf. 1. Reg. 8: 29. & 9: 3. Psal. 32: 8. & 14: 16. & 80: 4. &c.* (B) *liberans a morte, friga*
från Döden! Psal. 4: 4. & 68: 21. & 103: 4. & 116: 8. (γ) *sustentans tem-*
pore famis, föda i hårdan tids, Deut. 8: 3. 1. Sam. 21: 6. Hiob. 5: 20. Pf. 34 11,
& 37: 19, 25. Luc. 1: 53. (δ) *desiderabilis, vår Sids vänskt ic. unice Deum*
& boni-

& bonitatem ejus expectant pij, *Pfal. 17: 14. & 31: 25. & 110: 5, 6, 7. Esaj. 10: 11. Thren. 3: 26.* ideo *J. Errans* *Godheet* *tröfelig* *Pfal. 69: 18.* NB. In textu, v. 22. in *Godheet* *ware* *H. Erre* *öfwer* *öfi* *såsem* *n. h. ic.* h. e. speramus, imo certa fide credimus, misericordiam tuam undiquaque nos amplexuram, ideo ex voto & fiducia nostra fiat, *Pfal. 27: 13, 14.* Est quasi *Amen.* (e) *Opiulans,* *wår* *H. Erre* *Exod. 18: 4.* *Deut. 33: 26.* *Pfal. 3: 9. & 27: 9. & 35: 3, 9. &c.* (s) *defendens,* (h) *Eköbl* *Deut. 33: 29.* 2 *Sam. 22: 31, 36.* *Pfal. 84: 10, 12. & 89: 19. &c.* (l) *Exhilarans* *wår* *H. Erre* *glæder* *figh* *af* *honom* / *gaudio* *spirituali,* *Pfal. 4: 8. & 51: 10. & 57: 11. & 61: 10. Rom. 11: 17. Philip. 4: 4.* (y) *omnis fiducia fulcrum,* *wij* *hoppas* *på* *hans* *helge* *Stamn.* *Pfal. 20: 8. & 57: 2, & 62: 9. Prov. 16: 20.* NB. in textu, v. 22.

II. *Quibus patet illa bonitas:* Universalis Dei bonitas etiam in temporalibus conceditur aliquando infidelibus & impiis, *Matth. 5: 45.* ast favor ille specialis, qui habet omnes illos characteres jam circa bonitatem expositos, patet, (a) *Deum timentibus,* the som fruchte *honom* / *Pfal. 31: 20, 21 & 34: 10. 11. &c.* (B) *In Dei misericordiam sperantibus,* *vppå* *hans* *Godheet* *trösta.* Est enim hoc piorum proprium, ut id in textu, v. 21. & 22. *conf. Psal. 4: 6. & 22: 5, 6. & 25: 2. & 56: 5, 12. & 130: 7.* *Israel* *på* *then* *H. Erre* *intt* *Hopp* *tu* *såll* *ic.* (y) *In Deo letantibus:* *wår* *H. Erre* *glæder* *figh* *af* *honom* / *ic.* hæc etiam fidelium nota, 1. *Sam. 1: 1. 1. Chron. 17: 19. Psal. 5: 11. & 32: 11. & 40: 17. &c.*

III. *Quando patet illa bonitas.* Semper quidem patet, quia quolibet mane quasi renovatur, *Thren. 3: 21, 23.* sed in singularem consolationem tempora illa hic notantur, quando summopere nobis necessarium est divinum auxilium. (a) *in periculis vite,* *från* *ifrån* *Ödten* / hoc sæpius expertus est David, ideo divinæ opis spe se erexit. 2. *Sam. 22: 5, 6, 17, 18. Psal. 123: 4.* NB. 2. *Cor. 1: 8. 9. & 11: 25-27.* (B) *Tempore famis,* in vita conservat, 2. *Par. 10: 9. Hiob. 5: 22. Prov. 10: 3. Luc. 4: 25, 26. 2. Cor. 8: 14. &c.*

Ufus & plenior hujus textus exegetis peti possunt ex enarrat. Psal. ver-nacula, part. 1 pag 203 seqq.

CONCIO II.

Parasc. Marc. 11: 10. in votiva acclamatione circa ingressum Christi, *Matth. 21: 9.* inter alia dictum, *wå* *signat* *ware* *wår* *Baders* *David,* *Kåste:* de temporali ab ipso Davide administrato regno, non amplius cogitabant. *Act. 1: 19. & 13: 36.* Verum optabant *regnum* *Messianum,* *Davidi* *expresse* *promissum,* 2. *Så. 7: 12-16.* in Davidis regno adumbratum, *Jer. 30: 9. Amos 9: 11. &* in Christo à Davidis semine nato, æternum, *Luc. 1: 32.* fore felix, florens & prosperum, *Luc. 19: 38. Pro Eccl. Christi regno, in patria, & nos vota fundamus.*

TEXTUS *Psal. 132: v. 7 seqq. usq. ad finem Psalmi.*

Exord. Dan. 7: v. 27. Abiq dubio ibi de regno Christi, *Dan. 3: 44.* il-

lud principaliter nulli alij competit nisi ipsi Christo, *Dan. 7:14. Psal. 2: 6. seqq.* Sed quia Christus ex gratia & meriti sui pretio, fideles facit *reges spirituales*, *Apoc. 5:6. 1. Pet. 2:9.* ita per aliquam victoriæ & gloriæ participationem, *1. Cor. 1:9. Eph. 1:18. Sc.* etiam regnum dicitur illis collatum, *Dan. 7: 18 & v. 27.* ista quidem loca de *regno gloriæ* quoad complementum suum intelligenda sunt, sed tamen hic in *regno gratiæ* initium habent. Nullatenus tamen trahenda ad somnia Chiliaistica, vel uniuersalis regni Christianorum splendorem temporalem in his terris; sed quod fideles dum hic vivunt, virtute Christi, *Phil. 4:13.* dominantur carni suæ, *Gal. 5: 24.* mundo, *1. Job. 5:4.* Diabolo, *Rom. 16: 20.* sunt & aliæ multæ felicitates spirituales, quibus pij exhilarantur in hac vita; *Rom. 14:17. Gal. 5: 22.* & alibi passim, sed in textu hoc proponitur *Felicitas regni Christi, diffusa in terris piorum Christianorum.*
 Vocum, *Psal. 68: v 29.*

Psalmi hujus parte prima repetitur vorum Regis, v. 1, 2, 3, 4, 5. in altera intervenit populus, voto suo, v. 6-10. sequitur in tertia, promissio Dei, v. 11. ad finem; concurrunt a. in textu tum vota tum promissiones ad ostendendum *felicitatem regni Christi diffusam.*

I. *Quoad Ecclesiam*, quod habeat (α) *cultum sacrum* v. 7. gād in ic. desiderant simul & sibi gratulantur, quod liceat *tabernacula* Dei sancta ingredi, *conf. Psal. 26: 6, 7, 8. & 84: 2, 3, 4, 5. & hic Psal. 132: 3, 4, 5. Sc.* och tilbidia in för hans footapall: *Arca* vocatur scabellum pedum Dei, *1. Chron. 29: v. 2. Psal. 99: 5. Thren. 2:1.* & templum *locus pedum ejus*, *Esaj. 60:13. Ezek. 43: 7.* quia Deus ut sedens super Cherubim celebratur, *1. Sam. 4: 4. 2. Sam. 6: 2. Sc.* ad *arcam* verò se convertentes, in terram procidendo orabant, *1. Reg. 8: 44. Psal. 95: 6.* nos in N. T. considerantes, *Esaj. 66: 1, 2. Math. 5: 35.* orare debemus sine locorum delectu, *Joh. 4: 21, 23. 1. Tim. 2: 8.* lubentissime vero in congregatione sacra, *Böndehuus Luc. 19: 46. Hebr. 10: 25.* (β) *Divinam presentiam & exauditionem*, v. 8. *Hæc* stat v. 10. eadem oratio *2. Chron. 6: 41.* petunt declarationem *Divinæ potentie & presentie gratiosam*, *Num. 10: 35. Psal. 68: 1.* til tina Ros! non ut antea ad migrationem, *Num. 9: 17, 20. 2. Sam. 7: 6.* sed ad requiescendum in templo, *1. Reg. 8: 13.* och tin mächts Art. sæpe ad *arcam* potentiam suam monstravit Deus, *Jos. 3: 14-17 & 6, 4, 5. Psal. 78: 6. & 96, 6.* vid. enarrat. vernac. part. 3 p. 221. (γ) *Ministerium sacrum*, v. 9. Sät tina Pöster klåda sigh ic. id promittit Deus, v. 16. iagh wil beståda ic. *Justitia Christi fide imputatâ*, *Esaj. 61: v. 10. Rom. 13: 14.* virtutes varias producente, *Coll. 3: 12, 13, 14.* ut sint omnimode *beati*, v. 16. *2. Chron. 6: 41. 1. Tim. 4: 16.* (δ) *Auditores in Deo letantes*, tina heliga; v. 16. thes helige! *Psal. 4: 4. & 5, 11 Sc.*

II, *Quoad politiam*, Orat populus v. 10. Sag icte bort ic. Hebr. ne
 avertas

*averitas faciem uncti tui, idem vovet ipse Salomoh, 2.Chron.6:42. cupi-
unt, ut Deus clementer exaudiat, & non cum pudore avertat faciem regis
orantis, conf. 1.Reg.2:16,17,20. unctus n. dicitur Rex, unctioe ex praescripto
divino, 1.Reg.1:39. 1.Chron.30:32. consecratus: sct̄ tin ttenare David stuldi
h. e. propter gratiosas promissiones factas Davidi, 2.Sam.7:12. seqq. ut Chri-
stus de semine ejus nasciturus, aeternum regnum haberet: Messias quoque
nomine Davidis in Ecclesia Vet. Test. expectabatur, Psal.18:51. Jer.30:9.
Ezek.34:23, 24 & 37, 24, 25. Hos.3:5. In textu sequitur responsio Dei, v.11.
Nerxn hawer sworit- tin tuffsuucht / hęc de nullo alio quam de Christo esse
intelligenda, patet ex 2.Sam.7:12-16. Psal.89:4 & 110,4. Luc.1:32, 33, 69. Ath.
2:30. Continuat Deus promissionem v.12, Om̄ tine barn ic. conditio addita
ad retundendam praesumptionem Judaicam, Matth.3:9. Sc̄. ewinnerliga: de æ-
terno Christi regno, Psal.72 & 89. Jer.33:15. seqq. qvæ sequuntur hic v.13,
14, de Zione, comperunt Hierosolymæ, (ubi mons Zion,) usque ad tempora
Christi, Psal.76:3. Esaj.31:9. Zion a. erat typus Ecclesiae, idēo primario hic
praedicitur Dei qvies & gubernatio in Ecclesia, Psal.126. Hebr.12:22. evi-
denter quoque de Christo vaticinatur David v.17, 18. Iher sammasåds skal vp-
gå ic. germinare faciam: Christus, cujus regnum semper augetur, germen est,
Esaj.11:1. Zach.6:v.12 Sc̄. Dawidi horn/ potentia & decor Regni Christi, hęc
phrasi significantur, Psal.89:25. Luc.1:69. minom smorda. h. e. Jesu, qui ob
unctionem divinissimam, Messias, Χριστός, unctus, vocatur, Psal.22 & 45, 8.
Dan.9:24, 26. ena lythral perperuum regnum, 1.Reg.11,36. 2.Chron.13, 5 Sc̄.
quod in Christo lucret in illuminationem totius mundi, Esaj.49:6. Luc.
2:32. Joh.1:9. & 8:12. denique v.18. hans fiender ic. ita hostes Christi confun-
dentur, Psal.35, 26 & 109, 18, 19, 29 & 110:1. hans Crona blomstras / h. e. regnū
latum & florens, Psal.89:37, 38. Sc̄.*

Videmus ista ad Christum esse referenda, sed id pijs Regibus Christianis:
(inter quos eminet pietate & religionis puritate Rex noster clementissimus)
solatio est, quod dum vel ipsi vel subditi eorum pro ijs orant, 1.Tim.2:2,3.
quemadmodum hic fit in v.10. ex 2.Chron.6:42. idque propter Christum,
Job.16:23. tunc Deus memor promissionum suarum in verbo de Christo,
ut hic, pijs Regibus eorumque subditis bene facit v.12-18. Esaj.49:23. tanto
itaque confidentius oremus, pro S. R. M. & pro imperio ejus felici ac diuturno,
& pro throni hæreditarii perenni prosperitate, ex Psal.20: & 21. Sc̄.

III. Quoad Oeconomiam. v.15. wåsigna Ihes Cypis/ victum quoridianum
subministrando, Ps.136:25, & 145:15, 16. Prov.30 8. Esa.55:10. 1.Tim.6:17. illiq; bene-
dicendo, Deut.28:8, 11, 12. Psal.104:13. Ath.14:17. Ihes sarrigom Brødh nøgh
quorum curam habet peculiarem, 1.Reg.17:14. 2.Reg.4:3, 4. Psal.37, 25.
& 104:27, 28. Matth.6:25, 32. spirituali a. cibo omnino saturabit fideles Je-
sus noster, Psal.23:1. seqq. Matth.5:3, 6. Luc.1:53. Job.6:32; 33, 35.
Usus

Vittum
quod dicitur
subministratum

CONCIO III.

Parasc. Ephes. 1: 3. diducatur ex Job. 1: 16. Ephes. 1: 22, 23, & 2: 7 Sc. & prapar. adorat.

TEXTUS. P[ro]sal: 67. totus.

Exord. Rom. 15, 29. de itinere suo v. 25-28. ad Romanos venturus, non solum illos salutare voluit, ut Act. 20: 1. & 21: 6. sed & longiorem moram tracturus, doctrinas & solatia ex Evangelio in Christo, h. e. plenitudinem benedictionis illis communicare, Rom. 1: 11. 1. Cor. 14, 16. Gal. 3: 8. Sc. ita & hic

*Applicatio benedictionis Evangelice. *Vot. P[ro]sal. 80: v. 20.**

Agit Psalmus de benedictione per Christum, quam desiderabant pii in N. T. circa ejus applicationem in N. T. videndum.

I. Quomodo pii illam desiderent: a Deo petent, (a) Misericordiam, n[on] delicti Jer. 31: 20. Eph. 2: 5, 8. Sc. (B) Benedictionem, v[er]b[is] signisq[ue] benedictione in Christo promissa, Gen. 22: 18. P[ro]sal. 72. 17. Gal. 3: 9, 14. Sc. (γ) illuminationem vultus divini, Ansicht[us] Iysa[ai] q[uo]d de gratia per Christum in medio benedictionis, Num. 6: 25. conf. Job. 1: 9. 2. Cor. 4: 6. Sc.

II. Quomodo illa fruantur: (a) cognoscendo viam Domini & salutem ejus, v. 3. Esa. 49: 6, 22. & 60: 3. Job. 14: 6. & 17: 3. Act. 4: 12. Sc. (B) Confite[n]do Domino, h. e. Deo cultum, laudes, & cuncta tribuent, v. 4, 6. i[st]i[us] tacte. 1. Reg. 8: 33, 35. P[ro]sal. 89: 6. Rom. 15: 9. Sc. (γ) gaudendo in Domino, v. 5. Rom. 5: 1, 3. & 14: 17. propter. (1) iudicium equū, P[ro]sal. 89: 15. Esa. 42: 2, 3. & 61: 1. Jer. 31: 20. Sc. (2) gubernationem benignam, P[ro]sal. 80: 1, 2. Job. 10: 4, 27. Sc. (3) fructificationem uberē, v. 7. sin[us] Fructu[us] Esa. 45: 8. & 55: 10. Matth. 13: 23. Job. 2: 5, 16.

III. Quomodo illam conservent. (a) S. S. Trinitatis invocatione v. 7, 8. Hebr. Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus: expressum S. S. Trinitatis testimonium, ut Num. 6: 24, 25, 26. Esa. 6: 3. & 33: 22. Sc. ubi media persona Deus noster, Immanuel, Deus nobiscum, Matth. 1: 23. (B) timore filiali, v. fructu honori P[ro]sal. 2: 11. Phil. 2: 12. Sc.

Plura petantur ex enarrat. vernac. P[ro]sal. part. 2. pag. 93-97. & Conc. 3. die 3. 1666 in qua totus hic Psalmus expositus. Conclusio ex P[ro]sal. 115: 12-15.

Textus tertius quolibet die etiam hic habet dispositionem necessariam, ob desiderium multorum, inque usum plurimum. Fuit praterea nobis animus hic breviter refutare invidiosos, intempestivi cujusdam censoris sermones, contra hos aliosve labores nostros sacros, verum cum id suo loco factum sit scripto alio prolixiori, de ea re nunc nihil attineat dicere; Vale Lector benevole, & hic, ut pium Christianum doceat, frueret.